

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

НУБІП України

УДК : 377:37.04

ПОГОДЖЕНО
Декан гуманітарно-педагогічного факультету

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри педагогіки
доктор педагогічних наук,

НУБІП України

кандидат філософ. наук, доцент

доцент

Савицька І.М.

Сопівник Р.В.

2023 р.

2023 р.

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: «МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА ТА
СТУДЕНТСЬКОГО КОЛЕКТИВУ НА ПРИКЛАДІ Заліщицького
фахового коледжу імені Євгена Храпливого»

НУБІП України

Спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки»
Освітньо-професійна програма: «Педагогіка вищої школи»
Орієнтація освітньої програми: освітньо-професійна

НУБІП України

Гарант освітньої програми Сопівник Р.В.

Керівник магістерської роботи
к. пед. наук, доцент

Виконала

Мащенко Л.М.
Бричка І.В.

НУБІП України

НУБІП України

КИЇВ – 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри педагогіки
доктор педагогічних наук,
доцент

Сопівник Р.В.

«12» вересня 2022 р.

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ СТУДЕНТУ

Брицці Ірині Василівні

Спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки»

Освітньо-професійна програма: «Педагогіка вищої школи»

Орієнтація освітньої програми: освітньо-професійна

Тема магістерської роботи: «Методика вивчення особистості студента та студентського колективу на прикладі Заліщицького фахового коледжу імені Євгена Храпливого» затверджена наказом ректора НУБіП України від № 470 «В» від 17.08.2022 р.

Термін подання завершеної роботи на кафедру 1 листопада 2023 р.

Вихідні дані до магістерської роботи: Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»), Закон України «Про освіту», Концепція національного виховання студентської молоді, Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, Етичний кодекс науково-педагогічного працівника НУБіП України. Наказ Міністерства освіти України від 2 червня 1993 р. № 161 «Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах», сайт НУБіП України, сторінка сайту гуманітарно-педагогічного факультету, новини сайту НУБіП, статті науковців

гуманітарно-педагогічного факультету університету. Проект Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2018 - 2022 роки.

Рекомендований план роботи наставника академічної групи зі студентами (на чотири роки). Збірка матеріалів із виховної роботи наставникам академічних груп.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Проаналізувати теоретичні основи вивчення особистості студента та студентського колективу;
2. Дослідити методику вивчення особистості студента та студентського колективу на теренах Заліщицького фахового коледжу імені Євгена Храпливого;
3. Дослідити методи і програму вивчення особистості та колективу на прикладі Заліщицького фахового коледжу імені Євгена Храпливого ;
4. Експериментально дослідити рівень проведення виховної роботи на теренах Заліщицького фахового коледжу імені Євгена Храпливого;
5. Розробити методичні рекомендації кураторам студентських груп щодо вивчення особистості студента та студентського колективу

Перелік графічного матеріалу (за потреби) Діаграми, схеми, рисунки.

Дата видачі завдання «12» вересня 2022 р.

Керівник магістерської роботи

Маценко Д.М.

Завдання прийняла до виконання

Бричка І.В.

РЕФЕРАТ

Магістерська робота на тему «Методика вивчення особистості студента та студентського колективу на прикладі Заліщицького фахового коледжу імені Євгена Храпливого» складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків.

Обсяг магістерської роботи – 63 сторінок, з них основного змісту 58 сторінок, включає 9 рисунків, 1 таблицю. До роботи подано 2 додатки.

У вступі до магістерської роботи визначені актуальність, мета, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, теоретична цінність, практичне значення дослідження, апробація та публікації з теми магістерського дослідження, структура магістерської роботи.

У першому розділі під назвою «Теоретичні основи вивчення особистості студента та студентського колективу» на вищому рівні представлено теоретичні аспекти та методи вивчення особистості студентів та колективів у навчальному закладі.

У другому розділі, який називається «Методика вивчення особистості студента та студентського колективу» розглянуті такі питання: пріоритетні напрями виховної діяльності у сучасному вищому навчальному закладі,

наведено класифікацію форм і методів виховання, що впроваджені в Заліщицькому фаховому коледжі імені Євгена Храпливого.

У третьому розділі, який називається «Експериментальна перевірка методики вивчення особистості студента та студентського колективу» розглянуто такі питання: емпіричне дослідження обізнаності студентів у сфері виховної діяльності коледжу, розроблено анкетування "Виховання студентської молоді" в Заліщицькому фаховому коледжі імені Євгена Храпливого.

У висновках узагальнено результати дослідження формування обізнаності та компетенцій про статус розвитку виховного процесу студентської молоді в коледжі.

Ключові слова: наставник, педагог, університет, студентська молодь,

особистість, виховна робота.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ
СТУДЕНТА ТА СТУДЕНТСЬКОГО КОЛЕКТИВУ

1.1. Методи науково-педагогічних досліджень

1.2. Методика вивчення особистості студента та студентського колективу у
роботі наставника академічної групи

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ I

РОЗДІЛ II. МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА ТА
СТУДЕНТСЬКОГО КОЛЕКТИВУ

2.1. Методичні та діагностичні матеріали наставника студентської групи
Заліщицького фахового коледжу імені Євгена Храпливого

2.2. Методика роботи наставника студентської групи Заліщицького
фахового коледжу імені Євгена Храпливого.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ II

РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА МЕТОДИКИ ВИВЧЕННЯ
ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА ТА СТУДЕНТСЬКОГО КОЛЕКТИВУ

3.1. Експериментальне дослідження методик вивчення особистості студента
та студентського колективу в умовах Заліщицького фахового коледжу імені
Євгена Храпливого

3.2. Методичні рекомендації наставникам студентської групи щодо вивчення
особистості і колективу

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ III

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

СПИСК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність обраної теми сьогодні є надзвичайно важливою, оскільки вона зумовлена складним процесом розбудови незалежної української держави. Сучасний період розвитку суспільства нашої незалежної держави Україна відкриває багато можливостей для оновлення змісту освіти, сприяючи формуванню покоління духовно багатих людей.

Формування особистості людини триває все життя. Тому важливу роль у цьому процесі відіграє вища освіта. Під час навчального процесу студенти проходять етапи морально-психологічного розвитку, через які вони набувають особистісних якостей особистості, професіонала та члена групи, з якими студенти стануть одним цілим і інтегруються в нове середовище та діяльність для їх, в якому він дізнається щось нове для себе та свого розвитку як особистості. Наголошуємо, що питання розвитку особистості студентів і здобувачів освіти мають бути в центрі постійної уваги навчальних закладів і завжди потребують досліджень у напрямку розвитку дидактики та педагогіки в цілому [9].

Сучасний стан розвитку країни надзвичайно актуальний науковими проблемами, пов'язаними з формуванням особистості, неодмінною передумовою примноження та збереження культурного та інтелектуального потенціалу суспільства. Культурний дух особистості має постійно розвиватися, адже його рівень є запорукою соціальної, політичної та економічної стабільності держави.

Важливе місце в розумовому розвитку учнівської молоді відводиться вчителям, а найскладніше – вихователям, наставникам і кураторам. Їх виховна професія спрямована на реалізацію виховного процесу в учнів морально-естетичних ідеалів, художньо-естетичних смаків, формування та утвердження морально-патріотичних, національно-естетичних стосунків з навколишнім світом.

Навчальні заклади сьогодні потребують у своєму педагогічному колективі таких фахівців-педагогів, які не тільки озброєні теоретичними

знаннями, а й мають здатність до творчого самовираження..креативні та методичні в середовищі, де унні молоді та завжди на передовій – розвиток особистості в освітньому сенсі.

Педагог повинен демонструвати професійні навички та володіти важливими для його особистості інтелектуальними якостями.

Професіоналізм і педагогічна майстерність педагога повинні проявлятися духовно, етично, репрезентуючи освітній простір [21].

Слід зазначити, що не всі викладачі навчальних закладів усвідомлюють необхідність існування консультативного інституту. Тому, на думку деяких викладачів, групи студентів вгораються і без допомоги інструкторів, оскільки студенти – дорослі люди, здатні самостійно адаптуватися до умов навчання та вирішувати будь-які проблеми, пов’язані з ним, особливо завдяки сучасним інформаційно-комунікаційним технологіям, які постійно вдосконалюються.

На нашу думку, команда потребує наставника, особливо на початку свого існування. Сучасні студенти не намагаються об’єднатися в групу, більшість із них ізольовані від інших, часто використовують смартфони для спілкування з одноітками і рідко вступають в особисте спілкування. Труднощі адаптації, з якими стикаються усі першокурсники, нікуди не поділися. Консультант став основною ланкою студента до декана, завідувача випусковою кафедрою та навчальних відділів. Більшість важливої інформації, яку студенти отримують, надходить від їх консультанта.

Водночас наукові дослідження з теорії та методики виховної роботи наголошують на тому, що зосередження лише на навчальній діяльності сприяло відходу значної кількості науково-педагогічних працівників з професії, що призвело до різкого скорочення вищих навчальних закладів.

Тому, на нашу думку, постановка питань про методику вивчення особистості студентів і студентського колективу є доцільною як необхідною

передумовою професійного, культурного та духовного розвитку студентства в цілому.

Виходячи з вищесказаного, актуальним стало дослідження та розробка методики вивчення особистості та студентів на прикладі Заліщицького фахового коледжу імені Євгена Храпливого.

Об'єкт дослідження: виховний процес у закладі освіти.

Предмет дослідження: методика вивчення особистості на прикладі Заліщицького фахового коледжу імені Євгена Храпливого

Мета: проаналізувати теоретичні засади та експериментально дослідити методику вивчення особистості студента і студентського колективу на прикладі Заліщицького фахового коледжу імені Євгена Храпливого.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати теоретичні основи вивчення особистості студента та студентського колективу;
2. Дослідити методику вивчення особистості студента та студентського колективу на теренах Заліщицького фахового коледжу імені Євгена Храпливого;
3. Дослідити методи і програму вивчення особистості та колективу на прикладі Заліщицького фахового коледжу імені Євгена Храпливого;
4. Експериментально дослідити рівень проведення виховної роботи на теренах Заліщицького фахового коледжу імені Євгена Храпливого;
5. Розробити методичні рекомендації кураторам студентських груп щодо вивчення особистості студента та студентського колективу

Методи дослідження: При виконанні магістерської роботи ми використовували теоретичні та експериментальні методи наукового дослідження та навчання. Під теоретичним методом ми розуміємо: аналіз, синтез, узагальнення, абстрагування, порівняння, а під експериментальним методом - спостереження, дослідження та узагальнення навчального досвіду, дослідницьке документування досліджень і результатів навчальної діяльності, методи опитування (анкетування).

Теоретичне значення одержаних результатів включає демонстрацію значущості виховної діяльності керівників/академічних груп, студентських гуртків у закладах освіти, створення методичних моделей педагогічного спілкування з вихователями правоосвіти на основі моделювання професійно-

педагогічної діяльності (комунікативно-педагогічних ситуацій), у контексті навчання/професійної освіти та педагогічної діяльності). Освітня технологія в основному означає організацію навчального процесу, що включає певну систему дій, маніпуляцій і взаємодій усіх учасників процесу навчання.

Важливо підкреслити, що для цього необхідна детальна розробка системи дій не лише вчителів, а насамперед учнів.

Публікації з теми магістерського дослідження. За результатами досліджень опубліковано тези доповідей на конференціях:

Бричка Ірина Василівна, Маценко Леся Миколаївна МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА ТА СТУДЕНТСЬКОГО КОЛЕКТИВУ В УМОВАХ ЗВО

Структура магістерської роботи.

Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних літературних. Загальний обсяг магістерської роботи – 54 сторінок, з них основного змісту 50 сторінок, включає 8 рисунків, 1 таблицю. До роботи подано 2 додатки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА ТА СТУДЕНТСЬКОГО КОЛЛЕТИВУ

1.1. Методи науково-педагогічних досліджень

У процесі навчального дослідження, організованого з метою збору нових фактів, використовуються різноманітні наукові та навчальні методи дослідження.

Науково-педагогічні методи дослідження – шлях вивчення та освоєння складних психолого-педагогічних процесів формування особистості, встановлення об'єктивних закономірностей виховання та навчання.

Навчальні методи дослідження поділяються на три групи: експериментальні методи дослідження, теоретичні методи дослідження та методи багаторезультатної обробки.

Емпіричні методи педагогічного дослідження. Ця група методів спрямована на пізнання дійсності. До неї належать педагогічне спостереження, опитування (бесіда, інтерв'ю, анкетування), аналіз змісту педагогічної документації і результатів діяльності, рейтинг, тестування, експертна оцінка, педагогічний експеримент.

Педагогічне спостереження. Це організоване і цілеспрямоване застосування навчального процесу в нормальних умовах. Об'єктом спостереження є дії та робота учнів і вчителя. Спостережливість дозволяє вивчити емоції, волю і моральні якості людини. Воно буде ефективним, якщо зовнішні характеристики внутрішнього життя людини будуть відображені оними наукових знань. Наприклад, дослідження частоти доступу студентів до певних джерел інформації (кіно, радіо, телебачення, романи, факсимільна література, лекції) привели дослідників до висновку, що лише спеціалізація цілей і «багатофункціональність», тобто задоволення певні потреби, спрямовані на одне джерело, посилять вплив джерела інформації на особистість.

Спостереження повинно мати чіткі цілі та плани, і проводитися систематично, в різних умовах бізнесу. На відміну від експерименту, він заохочує до невтручання; тому для цього потрібен час, стійкість і ефективність. Глядачі бачать явища в природних умовах, що дозволяє точніше їх сприймати й описувати. При вивченні деяких проблем метод спостереження виявляється єдиною можливістю, наприклад, вивчення уваги до уроків, досвіду студентів, які погано оцінили на іспиті, тощо.

Педагогічне спостереження слід проводити за дотримання певних правил, вимог і послідовності:

- визначення завдань і мети;
- вибір об'єкта, предмета і педагогічної ситуації;
- вибір способу спостереження, що найменше впливає на досліджуваний об'єкт і забезпечує збір необхідної інформації;
- вибір способів реєстрації того, що спостерігається (як вести записи);
- оброблення та інтерпретація отриманої інформації (який результат) (О. Цокур)

Дивлячись на статус дослідника, спостереження класифікуються як включені (дослідник стає членом групи, яка проводить спостереження) і не включені (продовження); залежно від способу провадження - публічно та анонімно (анонімно); залежно від тривалості виконання - короточасні (здійснюються протягом короткого проміжку часу), безперервні (включають безперервне і детальне вивчення навчального процесу для отримання загального уявлення про нього) і дискретні (з частими перервами і повтореннями після деякий час).

У педагогії дуже популярний метод саморефлексії, який дає можливість проникнути у внутрішнє поле активної особистості. Його застосування потребує відповідного навчання. Суб'єктивні результати наукового дослідження завжди порівнюються з більш об'єктивними даними навчального дослідження, а також з конкретними документами, отриманими іншими науковими дисциплінами за допомогою цих методів.

НУВІП УКРАЇНИ

Як один із методів наукового дослідження спостереження має свої особливості. Позитивним аспектом є те, що спостереження забезпечує реалістичні елементи природного прогресу навчального процесу. Однак він характеризується певною суб'єктивністю в інтерпретації отриманої інформації і доступна лише вибіркова перевірка.

НУВІП УКРАЇНИ

Для здійснення перевірки відповідності зроблених висновків щодо спостереження застосовують такі прийоми:

- проведення кількох спостережень із зіставленням добутих даних;
- порівняння результатів спостереження з думками практиків;

– дискусійне обговорення результатів спостереження;

– сувору фіксацію процесу дослідження

НУВІП УКРАЇНИ

Опитування. До цієї групи методів належать бесіда, інтерв'ю, анкетування. Для них цілком характерна ознака: з її допомогою дослідник з'ясовує наміри, мотиви вчинків, потреби, інтереси, позиції, погляди, смаки запитуваної особи.

НУВІП УКРАЇНИ

У процесі бесіди опитуваний і дослідник є учасниками діалогу, у якому відбувається обмін думками. Захід проводять у довільній формі. Дослідник просто визначає загальну тему, основні етапи та межі її обговорення,

НУВІП УКРАЇНИ

окреслює стрижневі питання і висуває гіпотезу щодо можливих результатів опитування.

На відміну від бесіди інтерв'ю є системою заздалегідь підготовлених запитань, які дослідник ставить опитуваному, не роблячи власних коментарів,

не впливаючи на точку зору свого співрозмовника. Залежно від кількості

студентів виділяють індивідуальне (одна особа) і групове (кілька осіб)

НУВІП УКРАЇНИ

інтерв'ю. За формою інтерв'ю буває стандартним (відбувається за суворо розробленим текстом), творчим (передбачає певну свободу запитань і відповідей на них), глибоким (межує з особистісно-довірливою бесідою).

НУВІП УКРАЇНИ

Певна ситуація передбачає використання відповідного різновиду інтерв'ю:

а) діагностичне інтерв'ю (спосіб дотримання інформації про властивості особистості, який допомагає проникнути у її внутрішній світ та зрозуміти проблеми);

б) клінічне інтерв'ю (терапевтична бесіда з метою надання психолого-педагогічної допомоги). При цьому дослідника цікавить не тільки безпосередній зміст відповідей респондента (факти, погляди, почуття, асоціації тощо), а його поведінка (тон, жести, рухи та інше);

в) фокусоване інтерв'ю (короткочасна бесіда, яка передбачає дотримання інформації про конкретну проблеми, процес, явище, реакцію респондента на задану дію);

г) панельне інтерв'ю (багаторазове інтерв'ю одних і тих самих респондентів з одних і тих самих питань через певні проміжки часу).

Анкетування проходили у формі письмового опитування. Залежно від кількості респондентів розрізняють повне інтерв'ю та вибіркоче інтерв'ю; залежно від характеру спілкування - віч-на-віч і віч-на-віч; залежно від форми творчості - групові та індивідуальні; залежно від способу пересилання анкети - поштою та особисто.

Як правило, структура анкети включає три частини: першу частину, останню частину та демографічну частину. У вступі науковий орган, який проводить дослідження, завдання співбесіди, забезпечення анонімності, відповідей, правила заповнення анкети. До основної частини входять запитання, які дають інформацію про наявні факти такі як події, мотиви, думки та оцінки респондента в досліджуваній проблемній сфері. Розділ демографії містить особистісні характеристики респондента: вік, рівень освіти, наукові ступені тощо.

Анкети поділяють на відкриті (довільні відповіді на запитання), закриті (можливий вибір відповідей обмежується заздалегідь підготовленими варіантами), напіввідкриті (окрім запропонованої відповіді, можна висловити власну думку), полярні (передбачають одну з полярних відповідей: «так» чи

«ні», та «добре» – «погано»). Для отримання найкращих результатів краще користуватися анкетами закритого типу.

З метою вивчення художніх смаків, інтересів та уподобань респондентів проводиться аудіоанкетування, тобто виконання окремих фрагментів, що представляють слухачам зразки музичних творів.

Анкетний метод повинен відповідати таким основним вимогам:

- апробація («пілотаж») анкети з метою перевірки і оцінювання її обґрунтованості, пошуку оптимального варіанта і об'єму питань;

- роз'яснення цілей і значення дослідження;

- гарантування анонімності відповідей;

- відсутність двозначних питань, постановка їх ланцюговим (кожне подальше питання розвиває, конкретизує попереднє) і перехресним (за допомогою відповіді на одне питання перевіряють достовірність відповіді на інше питання) способами, що створює в опитуваних сприятливу психологічну установку і впливає на щирість відповідей;

- побудова анкети за принципом від простіших питань до складніших.

На практиці респонденти дають більш змістовні та повні відповіді, коли в анкеті міститься невелика кількість питань (не більше 7-10). Перевантаження

довгим списком питань ускладнює для опитуваного створення загальної психологічної структури та підвищує ймовірність отримати формальну відповідь.

Перевага анкетування полягає в тому, що воно є відносно економним методом збору даних, що дозволяє їх аналізувати та обробляти статистично.

Це особливо ефективно в тижневих опитуваннях.

Проаналізувати розробку педагогічного матеріалу та результати діяльності. Педагогічні матеріали включають рукописи, друківані видання,

записи та відео. Їх поділяють на дві групи. До першої групи належать

документи, підготовлені без участі дослідника (положення про вчені ради, конференції, іспити тощо). До нього також входять звіти, щоденники

викладачів і студентів, записи академічних концертів, сценарії виховних заходів.

Друга група охоплює документи, підготовлені за дорученням дослідника: творчі роботи, конспекти, фіксація поглядів учителів на педагогічні питання тощо.

Як правило, документи лише описують певне педагогічне явище без його характеристики чи оцінки. Однак таке об'єктивне знання є важливим для розуміння контексту конкретної ситуації та є важливим довідковим матеріалом.

Виділяють ще офіційні документи, до яких належать державні постанови з питань культури та освіти, архівні матеріали, листи на радіо і телебачення, в газетно-журнальну періодику тощо. Вони дають досліднику соціологічну інформацію, необхідну для обґрунтування і констатації багатьох педагогічних проблем.

Аналіз документів може бути якісним (опис документів, їх класифікація та інтерпретація) і кількісним (визначається поняттям «контент-аналіз» або «кількісна семантика»; за його допомогою можна встановити частоту використання певних термінів, виступи окремих осіб, висловлені ідеї тощо).

Методи аналізу результатів діяльності називаються проєктивними методами. Використовується для вивчення результатів творчих завдань: конструктивних (малювання малюнків, складання розповідей на певну тему, уточнення нечітких зображень); додаток (придумування кінцівки оповідання, мелодії тощо); експресивний (відтворити пісню, запропонувати сюжет гри); рольова гра (участь в ігрових ситуаціях, виставах, театральних постановках).

Рейтинг. Його суть полягає в оцінці судьями (експертами) окремих сторін навчальної діяльності. Спеціалісти повинні відповідати певним вимогам: компетентність (знання конкретних проблем), креативність (здатність творчо вирішувати завдання), позитивне ставлення до експертних знань тощо.. схильність до конформізму (наявність твердої думки, уміння її

висловлювати), наукова об'єктивність, аналітичне та конструктивне мислення, самокритичність.

Тестування. Ця система педагогічних психологічних завдань спрямована на вивчення особистісних властивостей і якостей людини.

Тести застосовують для визначення рівня знань або вмінь, здобутих індивідом у певній галузі навчальної чи професійної діяльності. Неодмінними вимогами до тестування є:

- обов'язків для всіх комплексів випробовувальних завдань;
- чітка стандартизація зовнішніх умов, у яких здійснюється тестування;

- наявність стандартної системи оцінювання та інтерпретації результатів;

- використання під час оцінювання середніх показників результатів тестування.

Експертний оцінка. З її допомогою будуть вивчатися освітні проблеми, які не піддаються формалізації. Цей метод поєднує в собі опосередковане спостереження та опитування з участю найбільш компетентних фахівців в оцінці явища.

Педагогічний експеримент. Цей вид освітніх досліджень здійснюється з використанням емпіричних методів пізнання. Основною метою експерименту є перевірка теоретичних положень, підтвердження робочої гіпотези та поглиблене вивчення теми дослідження. Тому його вважають одним із методів здобуття нових навчальних знань.

Педагогічний експеримент визначається як дослідження або вивчення явища в спеціально створених умовах, що дає можливість стежити за його ходом, контролювати його і щоразу відтворювати з повторенням цих умов.

Принциповою ознакою експериментів є активне втручання дослідника в діяльність суб'єктів навчального дослідження.

Найважливішими умовами ефективності експерименту є:

1) ретельний попередній теоретичний аналіз явища, його історії, вивчення масової практики для максимального звуження поля експерименту і його завдань;

2) конкретизація гіпотези з погляду її новизни, незвичності, суперечливості порівняно з звичними установками, поглядами;

3) чітке формулювання завдань експерименту, розроблення ознак і критеріїв, за якими оцінюватимуть результати, явища, засоби тощо;

4) коректне визначення мінімальної необхідної, але достатньої кількості експериментальних об'єктів з урахуванням цілей і завдань експерименту, а також мінімальної необхідної тривалості його проведення;

5) уміння організувати в процесі експерименту безперервне циркулювання інформації між дослідником і об'єктом експериментування, що запобігає прожектерству і однобічності практичних рекомендацій, утрудненню у використанні висновків.

Дослідник отримує змогу не обмежуватися лиш повідомленням про засоби і методи, результати їх застосування, а й розкрити можливі труднощі під час психолого-педагогічних дій, несподівані факти, важливі аспекти, нюанси, деталі, динаміку досліджуваних явищ;

6) доведення доступності зроблених висновків і рекомендацій, їх переваги перед традиційними, звичними рішеннями (І. Підласий).

Залежно від умов проведення дослідів люди поділяють їх на природні та лабораторні. Природні експерименти відбуваються в рамках штатної структури навчального процесу, яку дослідник не може принципово змінити, вводячи новий елемент виховного впливу.

Це обмежує можливості експериментального дослідження. Однак результати готові для негайного застосування в навчальному процесі.

Лабораторні дослідження проводять шляхом виділення явищ, щоб якомога повніше вивчити дію факторів, які активно впливають на виховання.

Штучний характер лабораторного експерименту та умови його проведення не дозволяють перенести результати в навчальний процес без додаткової перевірки в природних умовах.

Для цілей ми розрізняємо конститутивний досвід, досвід дослідження та досвід формування.

Констатувальний експеримент спрямований на вивчення виховних явищ під впливом існуючих факторів, тобто тих факторів, які були визначені до експерименту і не змінилися.

Дослідницький експеримент — це особливий вид експерименту, в якому дослідник не усвідомлює чинників, що впливають на навчальний процес, і проводить розвідку для отримання первинної інформації. У педагогіці такий досвід використовується рідко.

Мета формувального досвіду – продемонструвати, за допомогою яких факторів освітній процес може досягти необхідних результатів.

Всі види педагогічного експерименту будуть результативними, якщо їх сплановано відповідно до вимог вірогідності, надійності, репрезентативності здобутих даних. До того ж проводити їх необхідно поетапно. Науковці (В.

Алфімов, В Зверев, А. Капто, І. Поташник) виокремлюють такі етапи педагогічного експерименту:

1. Діагностичний. Це аналіз стану педагогічного процесу щодо ракурсу досліджуваної проблеми, виявлення і формулювання суперечностей, що потребують негайного усунення за допомогою нових методик, технологій, структур, нового функціонального механізму, тобто етап виявлення проблеми та обґрунтування її актуальності.

2. Прогностичний. На цьому етапі визначають мету, її декомпозицію серед завдань експерименту; вибудовують моделі нової технології (методика, структура, система заходів тощо); формулюють гіпотезу, прогнозують очікувані позитивні результати, а також можливі збитки, втрати, негативні наслідки тощо, визначають компенсаційні механізми

(заходи, резерви тощо). Інакше кажучи, це етап розроблення розгорнутої програми експерименту.

3. Організаційний. Цей етап передбачає складання програми експерименту, забезпечення умов для її реалізації, підготовку матеріальної бази експерименту, розподіл управлінських функцій у дослідно-експериментальній роботі, організацію спеціальної підготовки кадрів, що беруть участь в експериментальній роботі, створення методичного забезпечення їхньої діяльності тощо.

4. Практичний. Полягає він у здійсненні вихідних діагностичних зрізів, що констатують стан досліджуваного явища; реалізації нової технології (методики, системи заходів тощо); відстеженні специфіки досліджуваного процесу; вимірюванні проміжних (поточних) результатів; коригуванні випробовуваної освітньої технології; здійсненні контрольних діагностичних зрізів.

5. Узагальнювальний. Зорієнтований він на оброблення здобутих емпіричних даних, співвіднесення результатів експерименту з поставленими цілями і завданнями, аналіз усіх результатів, коригування гіпотези, моделі нової технології відповідно до кінцевих результатів, оформлення й опис процесу і результатів експерименту.

6. Упроваджувальний. Цей етап полягає у поширенні і впровадженні в роботу різних педагогічних колективів нової освітньої технології або методики як керованого процесу.

Методи теоретичного педагогічного дослідження. Теоретичні методи навчального дослідження включають індукцію і дедукцію, аналіз і синтез, порівняння, класифікацію, абстрагування і конкретизацію, образний досвід.

Індукція і дедукція. Обов'язковою складовою педагогічного експерименту є індукція – метод наукововго пізнання, спрямований на з'ясування причинно-наслідкових зв'язків між педагогічними явищами, узагальнення емпіричних даних на основі логічних припущень від конкретного до загального, від відомого до невідомого. Індуктивні знання

мають імовірнісний характер, бо завжди виражають припущення про існування певної закономірності. Вірогідність такого припущення

перевіряють експериментальним дослідженням. Індукція відкриває шлях розвитку знання від емпіричного до теоретичного рівня, виступає способом створення педагогічних концепцій, які є результатом узагальнення одиничних спостережень.

Основою дедукції є наукові положення і постулати, що не вимагають дослідно-експериментального підтвердження, а сприймаються як аксіоми.

Дедукція дає вірогідні знання, оскільки іде від загального до конкретного.

У освітніх дослідженнях, крім методу дії-дедукції, люди також використовують метод гіпотези-дедукції, специфіка якого полягає в поєднанні загальних тверджень з емпіричними подіями для підтвердження правильності зроблених висновків.

Так будується пояснювальна частина гіпотези, яка є дедуктивною гіпотезою про наслідки досліджуваних освітніх явищ, експериментально перевірених під час експерименту.

У навчальному процесі індукція і дедукція розглядаються як діалектична єдність сприйняття загального і конкретного: індукція розкриває окреме як загальне, а дедукція виводить із загального окремо.

Аналіз і синтез. Ці два методи наукового пізнання теж існують в єдності і взаємодії. Аналіз — це уявне або фактичне розкладання цілого на частини. За допомогою аналізу виділяють і досліджують окремі ознаки предмета чи явища. Це дає змогу вивчити їх структуру, відокремити суттєві ознаки від несуттєвих, розкрити різнобічні зв'язки предмета з іншими предметами педагогічної реальності, з'ясувати властиві йому протиріччя. Однак виявлені в такий спосіб ознаки є недостатніми, оскільки їх досліджують окремо і не зіставляють. Щоб розглянути їх як елементи цілого, використовують синтез, що встановлює єдність складових предмета дослідження.

Методи аналізу та синтезу використовуються для виявлення проблем дослідження, наукових концепцій, розробки гіпотез тощо.

Порівняння. Це метод зіставлення досліджуваних предметів і встановлення їх подібності або відмінності. На рівні чуттєвого пізнання педагогічної реальності порівняння фіксує зовнішню подібність або відмінність, на рівні раціонального – подібність або відмінність внутрішніх зв'язків, що сприяє виявленню закономірностей, розкриттю сутності матеріалу, що вивчається, тощо.

Щоб досягти точних результатів у процесі порівняння, потрібно лише порівнювати схожі речі та поняття, а також порівнювати речі за основними ознаками.

Класифікація. Цей метод використовують на початкових стадіях дослідження. Він дає змогу упорядкувати і класифікувати педагогічні явища на основі їх однорідності, сприяючи подальшому науковому пізнанню.

Продуктивність класифікації залежить від вибору критеріїв, за якими її здійснюють. Нечіткість такого вибору унеможливає чітку характеристику змісту явищ і процесів, які вивчають.

Аналізуючи заходи, зібрані факти, роботу, дослідник використовує її узагальнення. Воно припускає логічний перехід від одиничного до загального, від менш загального до більш загального судження, знання, оцінки.

Узагальнене судження, будучи глибшим відображенням дійсності, дає змогу проникнути в сутність заходів, явищ і в такий спосіб оцінити діяльність педагогів із принципових позицій.

Абстрагування і конкретизація. Під абстрагуванням розуміють процес уявноговиокремлення певної властивості або ознаки предмета з метою глибшого його вивчення. Існує два види абстрагування: узагальнювальне (виділення у багатьох предметах загальних однакових рис) та ізолююче (не потребує вивчення багатьох предметів, оскільки дослідник аналітично вирізняє потрібну властивість одного з предметів і зосереджує на ній увагу).

Граничним видом абстрагування є ідеалізація, яка ґрунтується на послідовному максимальному ізолюванні досліджуваної властивості від

супутніх факторів, унаслідок чого створюються уявні ідеальні об'єкти, яких не існує у педагогічній реальності.

Конкретизація полягає в наданні предмету конкретного вираження. Це дає змогу точніше охарактеризувати об'єкт, врахувати структурні та функціональні зв'язки його компонентів.

Уявний експеримент. У такому експерименті на основі теоретичних і емпіричних знань створюється ідеальний об'єкт, який дає співвідношення з педагогічною дійсністю та імітує ті ситуації, що могли існувати в реальному експерименті. У цьому типі експерименту виділяють три етапи:

формулювання завдань і створення експериментальної ситуації; формування уявної моделі експерименту; прогнозування та аналіз можливих експериментальних результатів. Він є ефективним методом планування та осмислення дослідної роботи, що дає змогу виявити найважливіші для наукового пізнання зв'язки об'єкта вивчення.

Методи кількісного оброблення результатів педагогічного дослідження. Використовують їх для кількісного аналізу фактичного матеріалу, отриманого у процесі дослідження. Ці методи надають процесу дослідження чіткості, структурованості, раціональності, ефективності при опрацюванні великої

кількості емпіричних даних. Широко використовують такі їх види, як ресстрування, ранжування, моделювання, вимірювання.

Ресстрування. Передбачає виявлення певної якості в явищах певного класу і враховує її наявність або відсутність (наприклад, кількість негативних дій кожного учня).

Ранжування. Суть його полягає в розташуванні фіксованих показників у певному порядку (зменшення чи зростання), визначенні сили цього ряду об'єктів (наприклад, підсумовування кількості учнів, які збрехали, за рівнем успішності тощо).

Моделювання. Воно спрямоване на створення та вивчення наукових моделей вербально-представлених та фізично реалізованих систем, які повно

відображають тему дослідження (наприклад, оптимізаційні моделі структури навчального процесу, управління навчальним процесом тощо), є засобом теоретичного дослідження освітніх феноменів через творчу уяву (моделювання) життєвих ситуацій; допомагає розпізнавати закономірності поведінки людини в різних ситуаціях.

Залежно від призначення конструкції моделі поділяються на матеріальні та уявні. До матеріалів відносяться моделі з металу, скла та ін. З його допомогою вивчають структуру, властивості та зміст об'єкта.

До ідеальних моделей належать візуальні, вербальні, символічні та математичні моделі.

Як правило, побудова моделі спрощує та узагальнює оригінал. Це сприяє впорядкуванню та систематизації інформації, що стосується нього.

Кожна модель повинна фіксувати вихідні характеристики об'єкта дослідження.

Дрібні елементи, надмірні деталі, епіфеномени складають усю картину і заважають дослідженню.

Вимірювання. Педагогічні дослідження потребують використання методів математичної статистики. Вже на початку дослідження треба знати, які параметри педагогічного об'єкта вивчатимуть, методику їх актуалізації, засоби збору та фіксації спостережень, техніку обчислення. Тобто розроблення експериментальної методики слід починати з передбачення кінцевого результату, якому мають бути підпорядковані всі попередні процеси.

Для всіх вимірювань (певні відповідності між явищами, що вивчаються, і числами) використовують кілька шкал. Найпростішою є шкала найменувань. Її складають наданням об'єктам вивчення цифрових позначень.

Шкала порядку дає змогу вирізнити ступінь виявлення певних властивостей чи ознак об'єктів, їх співвідношення («більше – менше», «крайне гірше»). Цю шкалу застосовують для врахування якісних показників педагогічного явища, які не мають суворої кількісної міри. Шкала інтервалів визначає градації

властивостей об'єкта і їх відмінності в однакових інтервалах, тобто встановлює одиницю вимірювання. Об'єкту присвоюють число, що дорівнює числу таких одиниць. У шкалі відношень чітко визначено положення нульової точки.

Жодне вимірювання не може бути виконано з абсолютною точністю, не кажучи вже про педагогічне, яке не підходить для конкретного експерименту. Однак математичні статистичні методи можуть врахувати можливі неточності та представити їх у навчальному поясненні статистичної обробки.

За допомогою статистичних методів визначають середні величини отриманих показників: середнє арифметичне (наприклад, визначення кількості помилок у перевірених роботах контрольної та експериментальної груп); медіану – показник середини ряду (наприклад, за наявності двадцяти студентів у групі медіаною буде оцінка шостого студента в списку, в якому всі студенти розподілені за рангом їхніх оцінок); ступінь розсіювання – дисперсію, чи середнє квадратичне відхилення, коефіцієнт варіації та інше.

Для виконання цих розрахунків використовуються відповідні математичні формули та довідкові таблиці. Результати, оброблені за допомогою математичних статистичних методів, дозволяють встановити певні залежності у вигляді графіків, діаграм, таблиць.

Оформлення результатів педагогічного дослідження. Результати наукових пошуків можуть бути оформлені в таких видах наукових робіт:

- дисертація (наукова праця, підготовлена для прилюдного захисту на здобуття вченого ступення кандидата або доктора наук);
- монографія (повне і вичерпне висвітлення результатів певного наукового дослідження, проведеного одним автором або авторською групою; підсумок багаторічного вивчення певної наукової проблеми, завершеного одержанням фундаментальних наукових досягнень, які використовують у подальших наукових пошуках інші дослідники);

- брошура (матеріал, присвячений здебільшого розв'язанню сучасних актуальних проблем; орієнтована на широке коло дослідників і тих, хто цікавиться певною проблемою);

- підручник (систематизований виклад певної навчальної дисципліни відповідної до чинної навчальної програми; затверджується офіційною установою);

- навчальний посібник (відповідає певним розділам навчальної дисципліни і може частково доповнювати підручник; рекомендується для використання офіційними установами);

- наукова стаття (основний вид оперативної публікації про нові дослідження з конкретної тематики, мета якої – інформувати про проведену наукову роботу; сприяє поширенню отриманих дослідником науково-практичних результатів, визначенню нових актуальних проблем, що потребують розв'язання);

- тези (стислий виклад основних думок, публікація яких передбачає попереднє ознайомлення учасників конференцій, семінарів, симпозіумів та інших наукових форумів з результатами проведеного дослідження; їх зміст у більш повному обсязі повідомляє автор-оповідач в усній формі);

- доповідь (письмовий виклад усного виступу, що відповідає тексту тез).

Отже, педагогіка послуговується широким арсеналом наукових методів дослідження, всі вони спрямовані на отримання достовірних даних про педагогічну діяльність.

1.2. Методика вивчення особистості студента та студентського колективу у роботі наставника академічної групи.

Соціометричний тест є одним із методів вивчення структури міжособистісних стосунків у групі студентів, описаних Д. Морено. Автор вважає, що всі проблеми суспільства можна вирішити, якщо на робочому місці, в сім'ї, в інших малих соціальних групах, навіть у студентських групах, вибирати людей, враховуючи їхні відмінності, їхні симпатії. Соціологічний тест допомагає виявити симпатії та антипатії студентів один до одного.

Методика проведення соціометричного тесту.

1 етап – підготовча робота.

1. Обов'язкова присутність всіх студентів в день проведення тесту.

2. Використання або створення реальної ситуації, у якій студенти повинні здійснити вибір (наприклад, перед від'їздом групи на практику).

3. Конфіденційність інформації, отриманої за допомогою тесту.

4. Підготовка списку групи з порядковими номерами студентів.

5. Вибір критерію (сильний, слабкий) та постановка непрямого запитання, за допомогою якого можна виявити симпатії та антипатії

студентів.

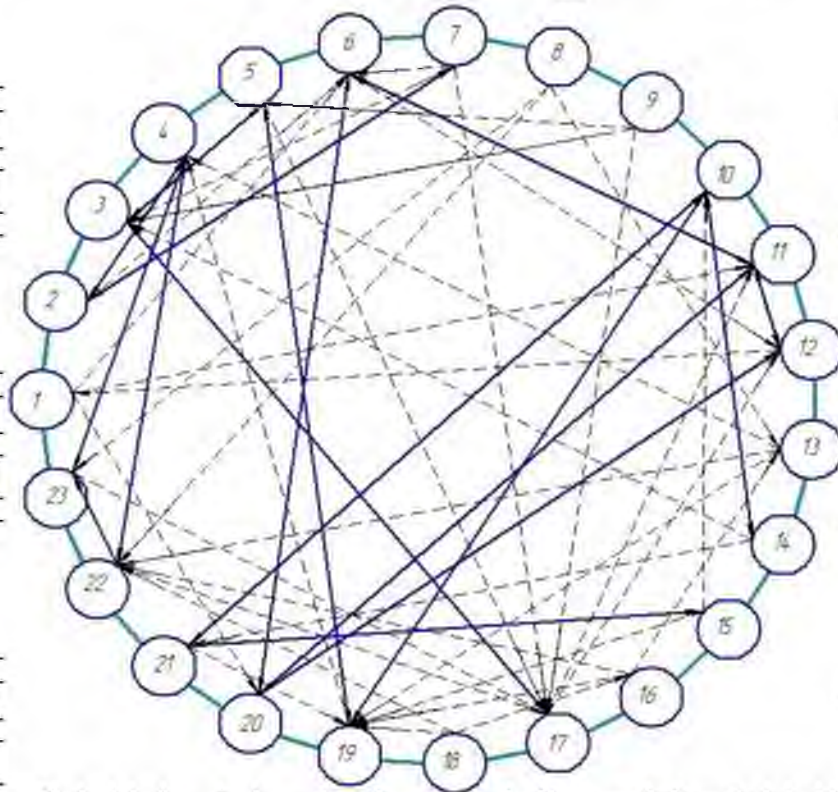
2 етап – проведення тесту.

Інструкція: Відповідаючи на запитання, Ви повинні вибрати трьох студентів з Вашої групи, з якими б Ви хотіли ... Вкажіть порядкові номери вибраних студентів.

3 етап – обробка результатів.

1. Побудова соціограми. Всі отримані вибори переносимо на соціограму.

Звертаємо увагу на односторонні та двосторонні вибори. Далі наводимо приклад соціограми.

2. Виділення за соціограмою категорій студентів:

1 категорія – соціометричні «зірки» – це студенти, які отримали 6 і більше виборів;

2 категорія – ті, кому віддають перевагу – отримали 4–5 виборів;

3 категорія – прийняті – отримали 1–3 вибори;

4 категорія – відторгнуті (аутсайдери) – не отримали жодного вибору.

3. Встановлення кількості високостатусних студентів (зірки і ті, кому віддають перевагу) і низькостатусних студентів (прийняті і відторгнуті)

4. Визначення соціометричного статусу студента за формулою:

$$P = \frac{m}{n - 1}$$

де m – кількість виборів, отриманих студентом,

n – кількість студентів у групі.

Соціометричний статус студента знаходиться в межах між нулем і одиницею. Отримані результати заносимо в таблицю:

№п/п	ІПІ студента	Кількість отриманих виборів	Соціометричний статус	Категорія
1				
2				
3				

5. Виділення мікрогруп з соціограми за правилом Паніотте: щоб віднести студента до мікрогрупи, він повинен отримати вибори не менше ніж половини членів мікрогрупи.

6. Встановлення спрямованості мікрогруп за допомогою інших методів (спостереження, бесіда тощо):

– позитивна спрямованість;

– негативна спрямованість;

– нейтральна спрямованість.

7. Виявлення лідируючої мікрогрупи.

8. Структура міжособистісних взаємин у студентській групі змінюється, тому наставникові варто проводити соціометричне тестування 1 раз на семестр.

Позитивні сторони соціометрії. Цей метод дозволяє виявити характер всередині колективних взаємин, згуртованість колективу, лідерів та відторгнутих, ізольованих, мікрогрупи, соціометричний статус. Проведення дослідження не вимагає багато часу. Обробка результатів не складна, порівняно з іншими методами вивчення особистості і колективу.

Негативні сторони соціометрії. Метод дає лише «фотографію» взаємин між студентами, не пояснюючи мотиви їх виборів. Тому соціометрію треба поєднувати з іншими методами вивчення особистості і колективу.

Гра «Титанік»

Ця гра – один з різновидів соціометричного методу, який дає можливість наставникові спостерігати за студентами своєї групи, які здійснюють соціометричні вибори при формуванні команд (мікрогруп). Викладач, спостерігаючи за роботою мікрогруп, відмічає суперечки, спільні дії, швидкість виконання завдань, стиль діяльності лідерів мікрогруп.

Інструкція. 1. Уявіть собі ситуацію: Ви знаходитесь на кораблі, який тоне. Неподалік Ви бачите безлюдний острів. У Вас є шлюпки для порятунку і 1 хвилина для того, щоб визначитися, з ким Ви будете рятуватися (розбитися на команди). Кількість членів команди вказувати не варто, студенти повинні визначитися самі.

2. Розділившись на команди, студенти отримують таке завдання. Щоб врятуватися, Вам потрібно взяти з собою з корабля деякі речі. Ви не можете взяти все, що хочете. Запишіть список предметів, які допоможуть Вам вижити на острові.

Номер предмета	Назва предмета	Правильна відповідь (студенти її записують в таблиці гри)
1	Секстант (це прилад для встановлення місцезнаходження)	15
2	Туалетне дзеркальце	1
3	Каністра з 20-ма літрами прісної води	3
4	Москітна сітка	14
5	Аварійний запас продуктів, 1 ящик	4
6	Географічна карта	13
7	Надувна подушка	9
8	Каністра з паливом на 5 літрів	2
9	Радіоприймач	12
10	Засіб для відлякування акул	10

11	Світло непроникаючий пластиковий лист	5
12	Ром, 1 літр	11
13	Нейлоновий шнур	8
14	Коробка шоколаду	6
15	Рибальські снасті	7

Перед Вами список з 15 предметів. Члени команди, порадившись між собою, мають визначити, що вони візьмуть в 1-шу чергу, 2-гу чергу, ... 15-ту чергу. Ці номери потрібно записати біля кожного з 15-ти предметів. Час для виконання завдання – 10–15 хвилин.

3. Поки студенти працюють, викладач спостерігає і фіксує таку інформацію: кількість команд (мікрогруп), склад команд, хто проявляє лідерські якості. Коли всі команди виконали завдання, викладач просить команди визначитись з командирами, які і повідомляють отримані результати. Командир називає предмети і обґрунтовує їх необхідність.

4. Після оголошення результатів усіх команд викладач зачитує студентам правильні відповіді (див. останню колонку таблиці). Студентам залишається знайти різницю між правильним номером і тим, що вони присвоїли (від більшого числа відняти менше) і додати всі отримані різниці. Якщо сума балів більша за 40, то Вам нажалі не вижити на цьому острові.

Як правило, студенти 1 курсу краще за інших включають в ігрову ситуацію і відстоюють свою правоту. Викладач може повідомити справжню мету цієї гри – вивчити структуру міжособистісних взаємин в колективі.

Довідка: *секстант* (від латинського – шоста частина) – це кутомірний прилад, застосовуваний у мореплавній та авіаційній астрономії для визначення місцезнаходження судна чи літака [Словник іншомовних слів].

Гра «Як розпорядитися своїм життям»

Адаптовано з матеріалів семінару «Молодь на розпутьті» Гарі Стенлі, 1995 р. Гра розрахована на 45 хвилин.

Хід гри. Призначення гри полягає в тому, щоб допомогти студентам побачити величезний вплив всіх рішень, які людина приймає протягом свого життя.

- Як би ви хотіли розпорядитися своїм життям?
- Що для вас є важливим у житті?
- Як приймати важливі життєві рішення?

Сьогодні ми зіграємо в одну гру, яка допоможе кожному з нас знайти відповідь на ці запитання.

Намалюйте 10 кружечків. Уявіть собі, що кожен з цих кружечків символізує частину вас самих: ваш час, енергію, ресурси, інтереси, вашу особистість. Протягом наступних кількох хвилин ці 10 кружечків символізують все те, ким ви є і чим володієте. Іншими словами, вони – це все ваше життя.

Через хвилину ви зможете або «витратити» свої кружечки, або ж «зберегти» їх, мається на увазі, що ви витратите або ж збережете частину себе у кожній із запропонованих ситуацій. Певні пари товарів будуть виставлені на продаж і ви зможете придбати їх, витративши свої кружечки, або ж не купити нічого, але ви не можете придбати обидва запропоновані товари. Якщо у вас закінчиться кружечки, це означитиме, що ваших ресурсів більше не залишилося, а тому ви не маєте права купувати.

Будь ласка, не задавайте питань під час проведення гри. Усі готові?

Ось і перша пара товарів на продаж:

Гарний будинок (1 кружечок)

або

Новий автомобіль (1 кружечок)

Якщо ви хочете купити один із запропонованих товарів, запишіть його назву в одному з кружечків. Купуючи нові товари, записуйте їх назви.

Наша наступна пара:

Повністю оплачена відпустка для вас та одного з ваших друзів (2 кружечки)

НУБІП ^{або} УКРАЇНИ
Гарантія, що людина, яку ви кохате,
незабаром одружиться з вами (2 кружечки)

Наступна пара:

Ви – найпопулярніша особа серед ровесників (1 кружечок)

НУБІП ^{або} УКРАЇНИ
У вас є один справжній друг (2 кружечки)

Наступна пара:

Прибутковий бізнес (2 кружечки)

НУБІП ^{або} УКРАЇНИ
Хороша освіта (2 кружечки)

Наступна пара:

Щаслива родина (3 кружечки)

НУБІП ^{або} УКРАЇНИ
Світове визнання (3 кружечки)
Усі зробили свій вибір? Якщо ви вибрали щасливу родину, ми
повертаємо вам два кружечки! Просто намалюйте два додаткові кружечки на

своєму аркуші. Давайте продовжимо ...

НУБІП ^{або} УКРАЇНИ
Наступна пара:
Можливість змінити якусь одну рису
у своїй зовнішності (2 кружечки)

або

Відчуття задоволення протягом усього життя (2 кружечки)

НУБІП ^{або} УКРАЇНИ
Наступна пара:

Протягом 5 років робити що заманеться

і коли заманеться (2 кружечки)

НУБІП ^{або} УКРАЇНИ
Повага і любов найдорожчих вам людей (2 кружечки)

Якщо ви обрали 5 років задоволення, доплатіть ще 1 кружечок, якщо він у вас залишився.

НУБІП УКРАЇНИ

Наступна пара:

Чиста совість (2 кружечки)

або

Можливість досягти успіху там, де ви бажаєте (2 кружечки)

НУБІП УКРАЇНИ

Наступна пара:

Чудесне одужання для того, кого ви кохаєте (2 кружечки)

або

Можливість повторити чи пережити будь-яку подію вашого життя (2 кружечки)

НУБІП УКРАЇНИ

Наступна пара:

7 додаткових років життя (3 кружечки)

або

Безболісна смерть, коли настане час (3 кружечки)

НУБІП УКРАЇНИ

У кого ще залишились невикористані кружечки? На жаль, у нас більше немає, що продавати, тому вони нічого не варті.

Обговорення. Протягом наступних 5 хвилин розділіться на групи з 3–5

чоловік для обговорення придбаних товарів. Дайте відповідь на запитання:

НУБІП УКРАЇНИ

- Чи жалкуєте ви з приводу якоїсь покупки?
- Що засмутило вас під час гри?
- Чи хотілося вам змінити деякі правила гри і чому?

Через кілька хвилин зверніться до груп і попросіть їх поділитись своїми відповідями на поставлені запитання. Запишіть всі побажання на дошці, але не робіть своїх зауважень до тих пар, поки список не буде повним. Він може містити наступні відповіді:

НУБІП УКРАЇНИ

- Повідомте нам усі варіанти вибору для того, щоб ми могли зробити розумніший вибір.
- Дайте можливість відмінити вже зроблений вибір.
- Дайте нам більше кружків!

НУБІП УКРАЇНИ

• Не примушуйте нас робити вибір між двома однако привабливими пропозиціями.

• Не змінюйте кількість кружків, необхідних для придбання якогось товару після того, як це вже стало фактом.

Якщо подібні відповіді не виникатимуть, спитайте наступне: «На вашу думку, чи було справедливим те, що...?» Так ви наštтовхнете студентів на роздуми. Потім зазначте наступне:

Оскільки ця гра називається «Як розпорядитися своїм життям», давайте подивимось, чи ті речі, які ви хотіли б змінити, співпадають із реальним життям? Чи можна внести подібні поправки до гри під назвою «Життя»?

Послухайте кілька відповідей, а потім продовжуйте:

Хоча запропоновані зміни могли б полегшити гру та зробити її «справедливішою», насправді у житті так не буває. В реальному житті:

• Не можна повторити вже зроблений вибір або відмінити рішення, прийняте в минулому.

• Не можна зробити абсолютно все, повністю використати кожну можливість.

• Не можна передбачити ті ситуації, які життя запропонує вам у майбутньому.

• Завжди не буде вистачати ресурсів, часу, грошей, варіантів вибору.

• Ви завжди маєте розплачуватись за свій вибір – і ця плата часто перевершує ваші сподівання.

• Ми не знаємо, як довго проживемо. Якщо ми не будемо витратити свій час та свої сили у правильному напрямку, ми покидатимемо цей світ так і не використавши свій потенціал сповна.

Висновок. Це була просто гра, але те, як ви справді витрачаєте свій час та ресурси є хорошим показником того, що ви цінуйте в житті найбільше. А вибір, навіть якщо він здається малим та незначним, має величезний вплив як на наше сьогоднішнє, так і на майбутнє.

Дослідження морально-ділових та зовнішньо-емоційних якостей студентів.

Педагогічне спостереження - це планомірний аналіз і оцінка індивідуального методу організації навчально-виховного процесу без втручання дослідника в хід.

Види педагогічного спостереження: суцільне і вибіркоче, включене і невключене, звичайне і стандартизоване, інструментальне, експериментальне.

Поведінка студента характеризується різними відношеннями, зв'язками, тому спостерігати їх всі разом практично неможливо. Саме через це

спостереження частіше за все носить *вибірковий* характер, тобто педагог спостерігає, наприклад, за взаєминами між студентом та його товаришами.

Стандартизоване спостереження відрізняється тим, що спостерігач отримує готові описи різних зразків поведінки студента, психологічне значення яких заздалегідь проаналізоване й оцінене. Виявивши в поведінці студента аналог того чи іншого зразка, спостерігач приписує йому певну властивість.

При *інструментальному* спостереженні явища та факти фіксуються за допомогою відеокамери, інших технічних засобів. *Експериментальне* спостереження здійснюється за групою або студентом, які знаходяться в

змінених умовах. *Вимоги* до проведення педагогічного спостереження: *природність*, тобто об'єкт дослідження не повинен знати, що за ним спостерігають, адже тоді порушиться природність його поведінки. Спостереження найчастіше

проводиться під час навчального процесу чи виховних заходів; *комплексність*, тобто спостерігати потрібно за людиною в цілому, і лише із загальних результатів вищленювати та конкретні, які потрібні, наприклад, стан пам'яті, риси характеру тощо; *об'єктивність* висновків з матеріалів спостереження; *цілеспрямованість*; *планомірність*; *систематичність*;

спостереження в діяльності - Особистість виявляє себе перш за все в діяльності, тому спостерігати за студентами краще в той час, коли вони включені

в діяльність (навчальну, трудову, позааудиторну), особливо якщо ця діяльність спільна.

Педагогічна цінність спостереження в тому, що воно дає можливість скласти об'єктивне уявлення про рівень вихованості студентів. Слабкою стороною спостереження є перехід від фіксації окремих фактів до їх узагальнення. Цей недолік можна ліквідувати завдяки стандартизованому спостереженню. Звісно, за результатами спостереження важко виявити мотиви вчинків студента, для цього варто застосовувати інші методи – бесіду, експеримент, анкетування. Крім того, спостереження – досить трудомісткий метод, за студентами слід спостерігати в різних ситуаціях та видах діяльності протягом тривалого часу і застосовувати його у комплексі з іншими методами.

Висновки до 1-го розділу

Враховуючи зазначене вище, можемо зробити висновок, що сьогодні є нагальна потреба у фундаментальній науковій розробці моделі підвищення якості вихованості здобувачів освіти, яка, поряд із змістовим її наповненням, має включати способи вимірювання її рівня і наявності покращання якості виховного процесу та відповідати умовам Болонського процесу. Сучасний моніторинговий супровід управління якістю виховного процесу повинен мати відкритий характер і вибудовуватись на гуманістичній основі, що створює сприятливий психолого-педагогічний клімат для динамічного розвитку виховного процесу в закладах освіти, спрямованого на створення оптимальних умов для саморозвитку, самовиховання, самовдосконалення, самореалізації особистості.

У результаті дослідження науково-методичної літератури проаналізовано функції, напрями та етапи виховної роботи викладачів студентських груп. До основних функцій у виховній роботі студентських гуртківців належать: організаційна, соціально-побутова, виховна, діагностична.

Ефективність освітньої системи вищого навчального закладу визначається високим рівнем конкурентоспроможності майбутніх спеціалістів

на ринку праці як національного, так і європейського рівнів, що, у свою чергу, забезпечує студентську мобільність як важливий стандартний фактор навчального процесу, стимулювання створення ефективної системи підготовки майбутніх фахівців з належним рівнем кадрового та науково-методичного забезпечення, якості навчального процесу, результатами ефективності різних моделей і механізмів.

Основою виховної системи в навчальних закладах є особистісний фактор, який впливає на ключові фігури навчально-виховного процесу – студентів і вчителів, роль їх особистості.

Це питання потребує продовження дослідження та розробки відповідних моделей освітньої системи вищого навчального закладу. Водночас слід зазначити, що необхідні комплексні аналітичні дослідження проблем молоді з урахуванням загальної системи національної молодіжної політики в сучасних умовах.

Українські національні цінності мають бути основою всього виховного процесу, вони мають визнати основні напрями педагогічного впливу в напрямку формування особистості українського патріота.

У процесі роботи виявлено, що для діагностики особистості та студентського колективу існує велика кількість методів дослідження: педагогічне спостереження, соціометричне опитування, бесіда, інтерв'ю, психолого-педагогічний експеримент, вивчення продуктів діяльності, анкетування, визначення рейтингу, узагальнення незалежних характеристик, тестування, математичні.

2.1. Методичні та діагностичні матеріали наставника студентської групи

Заліщицького фахового коледжу імені Євгена Храпливого

Куратор академічної групи – особа, яка організовує виховну роботу зі студентами. Кураторство, наставництво – це робота та діяльність яка спрямована на надання порад і підтримки в процесі навчання.

Відповідальним за академічну групу навчального закладу є педагог, який виконує виховні функції з студентською групою, колом осіб – здобувача освіти, які навчаються, батьками студентів, організацію та проведення позакласної роботи та масової культури, сприяння взаємодії між учасниками навчально-виховного процесу у створенні належних умов для виконання освітніх завдань і виховання, самосвідомості та розвитку студентів, їх соціального захисту.

Велику роль в управлінні виховною роботою студентської групи відіграє куратор. Куратор – викладач вищого навчального закладу, який координує виховну роботу в академічній групі.

Основними завданнями куратора є:

- супроводжувати студентів у формуванні студентських груп в академічних групах, проведенні індивідуальної та колективної виховної роботи;
- налагодити стосунки з батьками, з'ясувати проблеми здобувачів освіти;
- сприяння вцілях допомоги;
- проведення контролю за ходом навчального процесу;
- відповідальність за дотримання студентом етичних і моральних норм поведінки, правил внутрішнього розпорядку та правил.

Напрями роботи кураторів академічних груп 1-го і 2-го курсів

По-перше, необхідно навчити студентів вчитися й допомогти адаптуватися в умовах нового для них студентського побуту [70, ст.64].

По-друге, саме на перших курсах треба сформувати у студентів інтерес до навчання.

По-третє, важливо «згуртувати» групу.

Періоди виховної роботи наставника студентської групи:

1. Визначення сукупності рис і якостей особистості, які слід сформувати у здобувачів освіти.

2. Вивчення індивідуальних особливостей здобувачів освіти, його позитивних рис, недоліків у характері й поведінці, визначення якостей, які ще не сформовані або перебувають на стадії зародження.

3. Реалізація програми виховання шляхом залучення студентів до різних видів діяльності, участь у яких сприяє формуванню досвіду поведінки.

4. Самостійна робота студента над собою, самоосвіта й самовиховання.

Кураторові групи I-го курсу необхідно:

1. Ознайомити студентів зі:

- статутом академії;
- правами й обов'язками студентів;
- правилами внутрішнього розпорядку університету;
- Положенням про студентський гуртожиток;
- Положенням про органи студентського самоврядування;
- наказами ректора університету, що стосуються профілактики правопорушень.

2. Допомогти організувати роботу студентського активу групи.

3. Проводити в групі різноманітні заходи, зокрема: для згуртування колективу, культурні (походи до театру, на виставки тощо), дискусійні (тематичні, аналіз складних життєвих ситуацій), розважальні.

4. Інформувати студентів про різні заходи (факультетські, академічні, міські) з метою активізації їхньої участі; про нові документи, які регламентують студентське життя.

5. Здійснювати роботу з батьками студентів (заохочення успішних, інформування про правопорушення тощо).

6. Сприяти вирішенню житлово-побутових питань студентів.

7. Вирішувати інші питання, з якими звертаються студенти.

Провідним напрямом виховної діяльності в умовах сучасної практики вищої школи є педагогічна підтримка студентів, яку покликані здійснювати наставники студентської академічної групи. Остання виступає головною первинною ланкою у виховній системі закладів освіти. Надаючи допомогу студентам академічної групи в організації життєдіяльності, куратор здійснює координацію, інтеграцію і корекцію педагогічної взаємодії в системі «викладач-група», а також як психолог здійснює індивідуальну підтримку в саморозвитку студента [13, с. 44].

Основні функції, які визначають зміст управлінської діяльності куратора (за В. Соколовою): аналітична, організаторська, комунікативна.

Аналітична функція. Ця функція передбачає планування і організацію виховної роботи в студентській академічній групі на діагностичній основі.

Організаторська функція. передбачає надання допомоги органам студентського самоврядування, творчим групам, радам справ в організації культурно-освітньої роботи, пізнавального дозвілля студентів, залученні їх до тих видів діяльності, які відповідають їх інтересам, потребам та соціальним запитам і мають характер творчо-розвивальних.

Комунікативна функція. полягає у створенні сприятливого психолого-педагогічного клімату в групі. В основі управління виховною роботою лежить творча взаємодія наставника з окремими студентами чи групою в цілому.

При виникненні конфліктних ситуацій в системі «адміністрація-студент» куратор виступає посередником у їх вирішенні, захищає права студентів, інформує адміністрацію щодо їх пропозицій, побажань, зокрема, стосовно організації освітнього процесу, вирішення практичних соціально-побутових проблем.

В особистісно орієнтованій взаємодії в системі «наставник-студент» здійснюється соціалізація студентської молоді [50, с. 12].

Зазначені функції зумовлюють алгоритм діяльності куратора, який включає такі етапи управлінського циклу у виховній системі.

- діагностику (вивчення студентів академічної групи, їх індивідуального розвитку і групової взаємодії та взаємин, одержання необхідних для організації виховної роботи відомостей про студентів);

- планування (визначення мети, завдань, змісту, методів, засобів, форм організації виховання). Як правило, метою є організація психосоціального середовища в студентській академічній групі, яке сприяє розвитку духовного потенціалу кожного студента, його саморозвитку, самовихованню,

самореалізації. Для цього можуть використовуватися такі методи, як діалог, дискусія в умовах співробітництва, поєднання групових та індивідуальних форм виховної роботи тощо;

- організацію і координацію виховної взаємодії (розробка розгорнутих планів конкретних заходів і координація діяльності студентів, спрямованої на їх реалізацію);

- аналіз і оцінку підсумків роботи (передбачає анкетування, тестування, узагальнення результатів педагогічного спостереження з метою визначення рівня вихованості кожного студента, а також характеру міжособистісних

взаємин в колективі. При цьому куратор робить висновки щодо власної професійної компетентності як вихователя.

Доцільно зазначити, що ефективність виховної діяльності куратора визначається не формою планування та кількістю заходів, а тим, наскільки він знає студентів групи, поважає їх і на цій основі вибудовує стратегію і тактику виховної взаємодії. Його діяльність спрямовується на створення оптимального середовища в умовах студентської академічної групи [70, ст. 65].

Методи виховання, виходячи із засад демократизації виховання, слід розглядати не як спосіб педагогічного впливу на вихованців, а як виховну взаємодію її суб'єктів (вихователів і вихованців) і об'єктів середовища, з якими суб'єкти взаємодіють і які несуть в собі певні цінності.

Виховна діяльність куратора студентської академічної групи полягає у створенні сприятливих умов для формування цінсної особистості громадянина України в тому середовищі, у якому проходить життєдіяльність студентів (стосунки в академії, гуртожитку; зміст освіти, методи і форми навчання і виховання тощо). Відбувається переорієнтація уваги з вербальних методів виховання (лекції, бесіди тощо) на діяльнісне виховання, перехід від «примусу» зовнішнього до «самопримусу» внутрішнього, коли позитивний досвід поведінки формується на основі саморегуляції і саморегламентации особистості, в процесі самовиховання, без участі вихователя. При цьому у виховній роботі куратора більшого значення набувають організаційні зусилля, спрямовані на забезпечення активності самого вихованця. Такий шлях вироблення активної громадянської позиції студентської молоді [70, ст.67].

2.2. Методика роботи наставника студентської групи Заліщицького фахового коледжу імені Євгена Храпливого.

Важливу роль у вихованні студентів, розвитку їх творчих здібностей та формуванні необхідних якостей майбутніх спеціалістів відіграє спеціально організована виховна робота.

Виховання успішно здійснюється в процесі реалізації його загальноприйнятих форм (індивідуального, парного, групового, колективного чи масового).

Форми організації індивідуального навчання передбачають постійну роботу студентів над самовдосконаленням, поповненням свого світогляду, розвитком своїх поглядів, переконань і позицій.. Це гарантується орієнтаційною діяльністю відповідального, відомих викладачів, представників студентської ради тощо. Форми особистої виховної роботи: читання романів, колекціонування, колекціонування марок, арифметика, гра на музичних інструментах, вишивання, малювання та ін. Індивідуальні форми роботи можна поєднати з груповою та індивідуальною. Це підготовка виступів до конференцій, підготовка до участі в конкурсах, олімпіадах тощо.

Форма парної навчальної роботи передбачає навчання із взаємодією двох осіб: куратор-студент, викладач-студент, студент-студент. Вона дозволяє спілкуватися за наявності зворотного зв'язку, використовуючи найбільш доступні учневі методи, враховуючи індивідуальні особливості та специфіку цього учня [55].

Форми колективної організації навчальної роботи у вищому навчальному закладі включають окремих керівників або викладачів з урахуванням особистих інтересів студентів та об'єднання їх у групи відповідно до інтересів для здійснення бажаної діяльності, бажань та очікувань щодо них. Форми колективної виховної організації сприяють виявленню лідерів і розвитку їх потенціалу.

Колективні форми організації навчання характеризуються як такі, що забезпечуються постановкою перед усіма єдиної мети та зосередження уваги учнів на реалізації цієї мети. Вони можуть стосуватися всього курсу, кількох кафедр, кафедр в цілому. Форми організації колективного навчання сприяють зміцненню дисциплінованості всіх учнів, цілеспрямовано орієнтують їх на дотримання норм життя в рамках навчального закладу та держави.

Розглянемо найбільш поширені форми масової виховної роботи. Тематичний вечір. Важливе місце серед форм виховної роботи посідають тематичні вечори. Фактично встановлено наступну тематику вечорів: політичних та громадських вечорів, присвячених святам, ювілеям, політичним подіям; військово-патріотичний, заснований на історичних датах української армії та флоту, визначних датах життя українського народу.

Цінність тематичного вечора полягає в тому, що в його підготовці та проведенні брали участь самі студенти. Тут студенти мають змогу проявити ініціативу, самостійність, ерудицію у виборі тем, запрошенні гостей, оформленні приміщень, оформленні книжкових виставок, художній самодіяльності, підборі фільмів тощо.

Приклади тематичних вечорів: літературно-музичний, випускний, вечір відпочинку, екологічний.

Однією з ефективних форм організації навчання є вечір запитань і відповідей. Цікаво і жваво вийшло пояснити студентам різноманітні питання національно-політичного життя України, виробництва, науки, техніки, культури, спорту, побуту, природних явищ тощо. На такі вечори часто запрошують працівників освіти, правоохоронних органів, лікарів та інших спеціалістів, які займаються вихованням підростаючого покоління.

Однією з форм виховної роботи є читацькі конференції. Водночас це важливий спосіб популяризації науково-популярної фантастики та літератури серед студентів.

Види і тематика читацьких конференцій дуже різноманітні. Конференція може бути організована на матеріалі одного чи кількох творів за темою, авторського твору, окремого літературного чи наукового питання. Вибір теми визначається навчальним завданням, характером навчального матеріалу та віком студентів.

Виховна (кураторська) година: інформаційна виховна година, відкрита виховна година, година класного керівника або організаційно-виховна година.

Поліінформація, або інформаційно-просвітницька година, є однією з форм виховної роботи, яка може бути глобальною та тематичною. Огляд політичних новин – популярне коротке повідомлення про найважливіші події, що стосуються світу та нашої країни. Тематична політична інформація має на меті розкрити певне питання чи декілька питань, органічно пов'язаних між собою.

Однією з найпоширеніших форм виховної роботи є організація уроків і виховання. Це важливий захід для виховання етичної поведінки учнів.

Тематика цих годин розробляється викладачем з урахуванням особливостей студента. Ці години можна провести у формі бесіди з етики, лекції, диспуту, усної письмової роботи, зустрічі з цікавими людьми, обговорення книг тощо.

Остання навчальна година семестру повинна бути присвячена підведенню підсумків навчання та виховній роботі в групах.

Орієнтовна структура і зміст виховної години:

1. Підготовчий етап. Передбачає повідомлення студентам теми, основних її питань для попереднього обдумування; доручення окремим з них самостійно підібрати матеріал, проведення анкетного опитування. Уся ця робота стисло фіксується у конспекті.

2. Зміст виховної години:

а) вступна частина – повідомлення теми, мотивується її актуальність і необхідність, вказуються основні питання, визначаються завдання, які потрібно вирішити, студентів у загальних рисах вводять у суть теми. Вступ розрахований на 3–7 хв.;

б) основна частина – всебічно висвітлюють суть теми, ґрунтовно розкривають головні її питання, пояснюють зміст невідомих понять, наводять приклади, які б викликали осудливе ставлення до негативних дій. Основна частина триває 35 хв.;

в) підсумкова частина – короткі висновки й узагальнення на основі матеріалу, що розглядався, стислий аналіз виступів, а за потреби – їх доповнення чи уточнення, підсумки сказаного;

г) підсумкове слово куратора (5–7 хв.). Куратор має подбати, щоб студенти брали активну участь в проведенні цього заходу.

Важливе місце серед позааудиторних форм виховання і навчання займає участь студентів в *різноманітних гуртках*. Члени предметних гуртків беруть участь у проведенні масових виховних заходів. Вони готують і проводять тематичні вечори, конкурси, олімпіади, тижні і місячники знань, випускають стінну газету і радіогазету, альманахи. Такі заходи сприяють поглибленню знань студентів і підвищують інтерес до навчальних предметів, ознайомлюють всіх зі змістом роботи гуртків на їх заняттях [60, ст.190].

З освітньої точки зору, залучення студентів до інженерного середовища є корисним. Тут вони мають можливість навчитися певному виду практичної

діяльності, виготовляючи різноманітні речі. Важливо, щоб діяльність технічного гуртка була соціально спрямованою. У світі інженерії існує можливість виконувати певну професійну роботу зі студентами та виховувати в них любов до праці.

З фізичної культури і спорту в навчальних закладах організовано різноманітні спортивні секції, в яких займається значна частина учнів.

Формами позашкільної навчально-виховної організації, основним завданням якої є поглиблення знань, розвиток інтересів і здібностей учнів, є тематичні, технічні, спортивні гуртки. Під час роботи цих гуртків педагоги повинні передбачати й виховні питання: моральне, професійно-естетичне, фізичне виховання; висока організованість і дисциплінованість на уроках; участь у роботі гуртків якомога більшої кількості учнів; активність і самостійність учнів під час уроку.

Важливе місце у позааудиторній виховній роботі займають гуртки художньої самодіяльності. Виховна цінність участі студентів у роботі цих гуртків полягає в тому, що мистецтво зближує їх на сцені, пробуджує почуття відповідальності, колективне переживання успіхів і невдач. Студенти мають можливість проявити свою творчість, розумно провести свій вільний час. 70,

ст. 49.

Досвід показує, що люди, які займаються художньою самодіяльністю, краще розуміють і відчують красу мистецтва і природи, взаємини між людьми, більше їх тягне до книги.

Кураторська година. Це важливий захід для формування науково-етичного мислення студентів. Тематика цих виховних заходів розробляється уповноваженим з урахуванням особливостей групи. Це може бути розмова на етичні теми, лекція, диспут, усний щоденник, зустріч з цікавою людиною, розмова про книгу тощо. Останню кураторську годину місяця доцільно було б

присвятити підведенню підсумків виховної роботи групи (успішність, відвідуваність, дотримання правил життя в уртожитку тощо). Уповноважені

можуть залучати самих учнів до підготовки виховних заходів, що позитивно впливає на них.

Похід – це весела форма навчання. Особливо цікаві походи історичними місцями нашої батьківщини. Документи, зібрані під час походів і зустрічей, будуть перетворені в книги та альбоми.

Батьківські збори. Це важливий вид колективної роботи куратора з батьками студента. Такі збори сприяють формуванню громадської думки батьків, згуртовують їх в єдиний колектив.

Тематика зборів визначається загальновиховним завданням, умовами виховної роботи в групах, загальним рівнем культури та виховним світоглядом батьків. Зустрічі можуть проходити у формі лекцій чи презентацій, висладачів, виступів самих батьків та обміну навчальним досвідом з учнями, за участю учнів, показу мистецьких робіт та заходів, перегляду фільмів.

Однією з форм позаурочної виховної роботи є участь учнів у виданні газет. Вони сприяють формуванню громадської думки, спрямовуючи її на підвищення успішності учнів та зміцнення дисципліни 70, ст. 50.

Висновки до 2-го розділу

Слід зазначити, що наставник є одним із найважливіших об'єктів у формуванні громадської думки, він підтримує прагнення молоді людини до самоствердження, здобуття влади та визнання через використання характеристик, здібностей і навичок, які дають змогу людині отримати перевагу над іншими в певних видах діяльності.

Кожна людина, наділена від природи набором певних задатків, які у відповідних (спеціально створених, чи штучних, або звичайних) умовах повинні проявитись. Найбільше марнотратство для суспільства і цивілізації та окремо взятого індивіда, і педагога-наставника – безповоротна втрата прихованого (ще не виявленого) дару, або занедбання його, особливо коли це стосується людини, наділеної лідерським потенціалом. Лідерство треба у першу чергу розглядати як своєчасну доцільну самореалізацію особистості в обраній галузі, сфері діяльності. І чим швидше цей потенціал розкрито, тим

більші можливості досягнення педагогічних цілей. Тому кожен студент повинен спробувати себе у різних іпостасях прояву своєї сутності, включаючись, при допомозі наставника, у різні види діяльності з позиції лідера, проїняти відповідальністю за свої вчинки і поведінку перед суспільством, університетським колективом та студентською групою.

Наставник при цьому повинен виступити в ролі особи, яка створює умови для самореалізації особистості вихованця, конструює поєднання для розвитку і прояву творчості молодій людині сприятливу ситуацію чи «поле» лідерської діяльності.

Само факт адресування молодій людині свідчить про позитивне ставлення та довіру до неї з боку викладача та групи. Таке ставлення, яке передбачає віру в здатність отримувача місії виконувати свою місію краще за інших, надихає працювати з повною віддачею. Досягнення бажаного результату приносить моральне задоволення та позитивні емоції, що спонукає виконувача завдання повернутися до громадської роботи та досягти успіху.

Тому вся система студентського самоврядування є виконанням прямих чи опосередкованих завдань вузівською групою, або групою академічних груп, викладачів та суб'єктів офіційного впливу та неофіційних.

Для створення поля лідерства педагогу-менеджеру доцільно широко використовувати ділові ігри та інші форми інтерактивної роботи (тренінги, семінари, внутрішні наради), у яких кожен учасник виконує певне завдання, бере на себе відповідальність, намагається або її найкраще в ролі лідера.

Водночас кожен учень може виступати в ролі людини, рішення та діяльність якої залежать від перспективи розвитку певної спільноти.

Наставник власним прикладом наголошує на досвіді інших успішних людей, наочно показує важливість розвитку інтелектуальної сфери, рівня професійної компетентності в процесі досягнення лідерських позицій у різних видах діяльності. Адже відомо, що тільки грамотний фахівець, повністю усвідомлюючи предмет своєї праці, забезпечить значний прогрес виробництва без шкоди для суспільства і природи.

Особлива роль у цьому процесі належить вчителям. Саме він є уособленим зразком культурного надбання суспільства, носієм загальнолюдських ідеалів. Формування національної самосвідомості та підготовка учнів до міжкультурного діалогу – це дві взаємопов’язані складові сучасної освітньої програми. Комплексне вирішення проблем міжкультурної комунікації, причетності особистості до національної культури дозволяє їй всебічно розглядати взаємодію релігійних, наукових і художніх образів світу.

Оволодіння культурою корінних народів також сприяє підвищенню національного статусу та участі в культурі інших етнічних груп – цілісності національно-культурної самосвідомості учнів, це важлива умова, важливо для формування культурного спілкування між народами.

Отже, національно-культурна ідентичність – це свідоме прийняття людиною певних особистих норм і поведінки в суспільстві, ціннісних орієнтацій і мови, розуміння свого «Я» з точки зору ustalених характеристик.

Враховуючи викладене вище, доходимо висновку про те, що навчально-виховний процес у закладах освіти має орієнтуватися на формування найголовніших складових національно-культурної ідентичності, тобто сприяти усвідомленню особистості своєї належності до певної культурної спільноти, національного загалу, оволодівати національними цінностями, мовою рідного народу, глибоко засвоювати його духовну спадщину, розуміти діалектику розвитку культур усіх етносів, що проживають на території України, формувати почуття гордості за свою державу.

РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА МЕТОДИКИ ВИВЧЕННЯ
ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА ТА СТУДЕНТСЬКОГО КОЛЕКТИВУ

3.1. Експериментальне дослідження методик вивчення особистості студента та студентського колективу в умовах Заліщицького фахового коледжу імені Євгена Храпливого

В ході емпіричного дослідження ми застосували методи спостереження, бесіди та порівняння із студентами спеціальності "Фінанси та банківська справа, страхування та фондовий ринок" (32 студенти в групі) Заліщицького фахового коледжу імені Євгена Храпливого.

Було проведено опитування (анкетування) студентів з метою визначення ступеня впливу навчання на формування особистості студента.

Для діагностики рівня, ми використали авторську анкету «**Виховання студентської молоді**» (як один з напрямків виховної роботи куратора студентської групи) (Додаток.А)

Анкета складалася з 8 питань. Опитування було проведено з 01 по 08 серпня 2023 року з студентами спеціальності "Фінанси та банківська справа, страхування та фондовий ринок." Заліщицького фахового коледжу імені Євгена Храпливого. Перед анкетуванням студентів було ознайомлено з інструкцією анонімності. В опитуванні прийняли участь 20 студентів, а 12 респонденти не змогли за технічних обставин пройти тестування.

На перше питання **Виховання у вашому розумінні?** (в даному питанні надавалась можливість обрати декілька варіантів відповідей) більшість обрали відповідь: це система виховних заходів, спрямованих на формування всебічно і гармонійно розвиненої особистості (20 респондентів із 32 опитуваних), поряд стоячою відповіддю, яку також більшість обрали – це складний і багатогранний процес формування особистості, в даному випадку можемо дійти висновку, що певна частина групи вважає вірно, що на перший початок встановлення ціннісних принципів походить від сімейного виховання.

НУБІП України

НУ

НУ

НУ

Рисунок 3.1.1. Відповідь на 1 питання Анкети Виховання у вашому розумінні?

НУ

На друге питання **Якщо у Вас виникають труднощі в процесі навчання, чи звертаєтесь ви за допомогою до куратора?** (в цьому питанні більшість студентів обрали однакову відповідь опираючись на те, що вони звертаються по допомогу до свого куратора).

НУ

НУ

НУ

Рисунок 3.1.2. Відповідь на 2 питання Якщо у Вас виникають труднощі в процесі навчання, чи звертаєтесь ви за допомогою до куратора?

ВІЛ УКРАЇНИ

Третє питання **Чи правильно стверджувати, що на навчальний процес впливають усі без винятку фактори, які трапляються з нами в житті?** 85% опитуваних відповіли так, 15% відповіли ні.

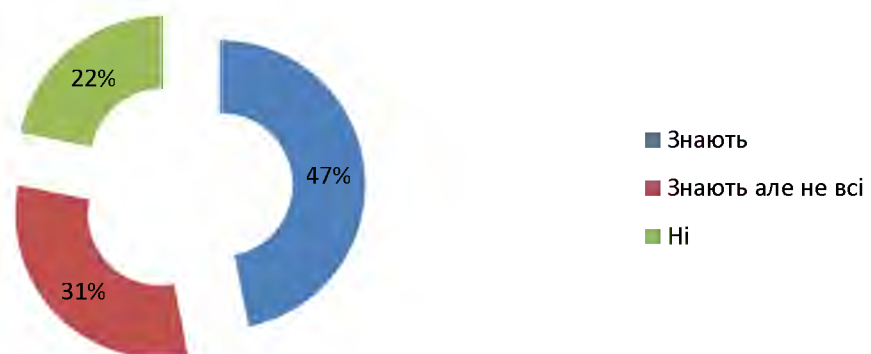
Чи правильно стверджувати, що на навчальний процес впливають усі фактори без винятку, які трапляються з нами в житті?

Рисунок 3.1.3. Відповідь на 3 питання **Чи правильно стверджувати, що на навчальний процес впливають усі без винятку фактори, які трапляються з нами в житті?**

Четверте питання **Чи знаєте ви якісь виховні заходи?** В даному питанні ми спостерігаємо що відповіді розділилися на певні відсотки, 47% студентів відповіли що знають, 31% студентів відповіли знають але не всі і тільки 22% студентів відповіли ні.

Як змінився рівень вашої успішності порівняно із школою?

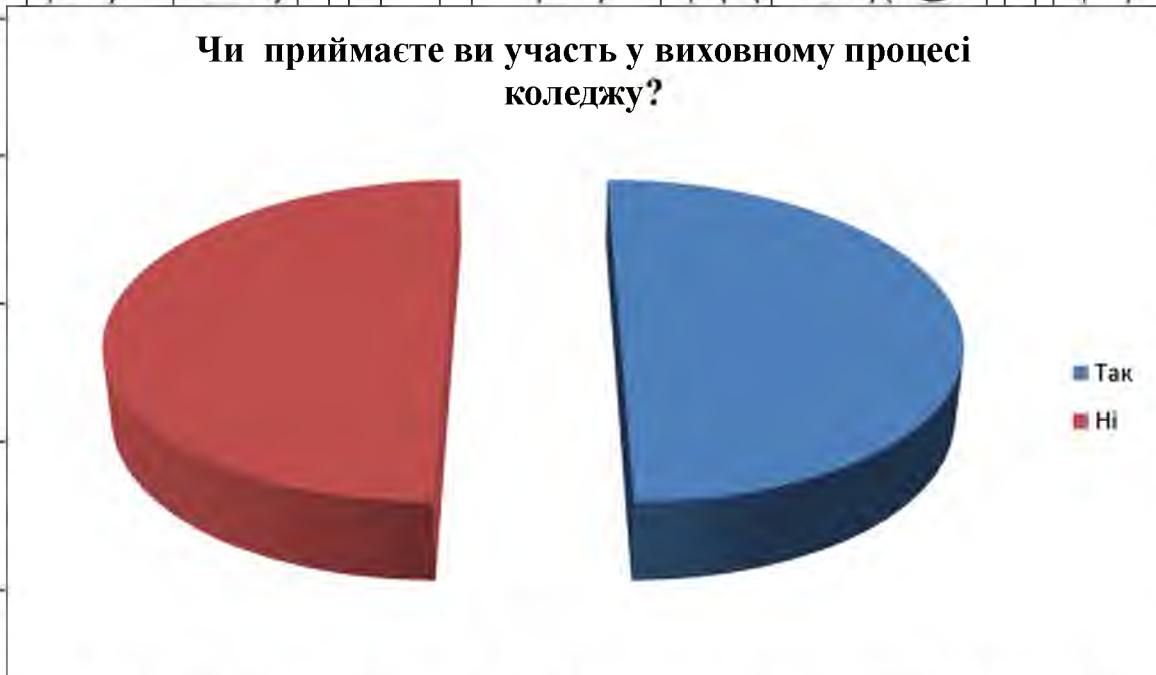
НУБІП України

Рисунок 3.1.4. Відповідь на питання 4 Чи знаєте ви якісь виховні заходи?

На п'яте питання **Чи приймали ви участь у виховному процесі коледжу?** В даному питанні ми спостерігаємо що відповіді розділилися порівну, 50/50, отже, 10 респондентів приймають участь у виховному процесі/коледжу, а інші ні.

НУБІП України

Чи приймаєте ви участь у виховному процесі коледжу?

Н Н

И И

Рисунок 3.1.5. Відповідь на 5 питання Чи приймали ви участь у виховному процесі коледжу?

На шосте питання **Який у вас відсоток довіри до куратора групи?**

Як ми бачимо з таблиці результатів, ми на 100% довіряємо нашому куратору, що є дуже добре.

НУБІП України

НУБІП України

Рисунок 3.1.6. Відповідь на 6 питання Який у вас відсоток довіри до куратора групи?

Сьоме питання звучало - **Що ви найбільше цінуйте у кураторі?** Як бачимо з гістограми більшість вважають, що студенти цінують співпрацю із студентами в спільній творчій діяльності, почуття гумору та гарний настрій куратора, справедливність в оцінюванні знань студента та використання цікавих форм роботи на занятті.

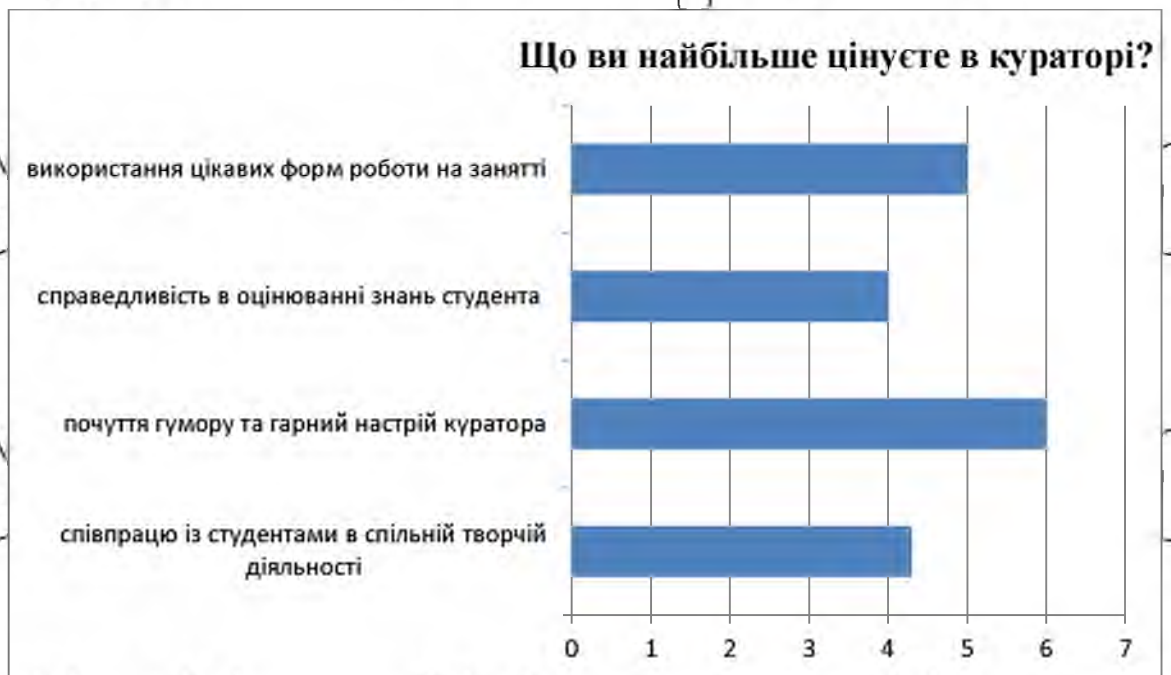

Рисунок 3.1.7. відповідь на 7 питання Що ви найбільше цінуйте у кураторі?

На восьме питання Рівень виховної діяльності в Заліщицькому фаховому коледжі імені Євгена Храпливого? (по шкалі від 1 до 100).

Як бачимо всі респонденти обрали понад 50% і результатом виставили 100%, цікаво виходить, на попередні перші питання респонденти (не велика кількість: 50% не приймають участь у виховній діяльності, і три особи не приймають участі у виховних заходах, але попри це, вся група оцінює виховний процес в Заліщицькому фаховому коледжі імені Євгена Храпливого високим рівнем.

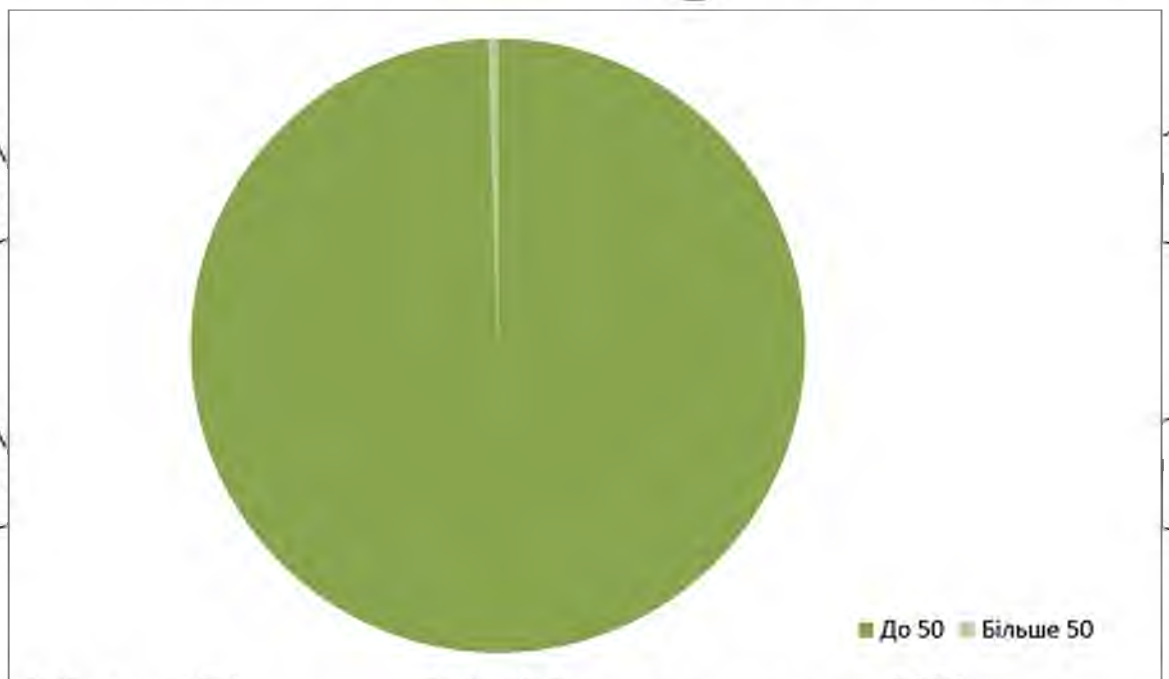

Рисунок 3.1.8. Відповідь на 8 питання Рівень виховної діяльності в Заліщицькому фаховому коледжі імені Євгена Храпливого?

3.2. Методичні рекомендації наставникам студентської групи

щодо вивчення особистості і колективу

На основі анкетування ми дійшли висновку, що не всі студенти обізнані про виховну роботу, яка проводиться в коледжі. Фактично, група розробила та розгорнула потужну та гігантську машину в галузі освіти в житті молодих студентів і розвиває її всебічно.

Куратор студентської групи повинен володіти індивідуальними та колективними методами дослідження, вміти застосовувати соціологічні тести, ігрові методи, вивчення морально-ділових та емоційних якостей поза

студентами, проведення спостережень, бесід, анкетування, інтерв'ю, використовуючи експериментальні, експертні, колізійні та інші методи.

Наставник використовує отримані результати у своїй виховній роботі з групою та синтезує психолого-педагогічні характеристики організму студента та його особистості.

Основні завдання роботи наставника

- вивчення фізіологічних і психологічних особливостей усіх учнів і груп, їх розвитку, умов навчання та життя;

- створити в академічній групі гуманістичну атмосферу, простір з

розвинутим змістом,

- допомога в особистісному розвитку майбутніх фахівців;

- підтримка інтелектуального розвитку та підвищення кваліфікації: (розвиток інтересу до знань та розвиток індивідуальних інтелектуальних нахилів ;

участь у науковій та творчій діяльності);

- сприяти оволодінню учнями засобами та методами організації навчальної роботи.

Висновки до 3-го розділу

Опитування, проведені в рамках проблеми дослідження, засвідчили

позитивне ставлення студентів до наставників академічних груп. Студенти

визнають необхідність наставницької роботи. З аналізу літературних джерел

Заліщицькому фаховому коледжі імені Євгена Храпливого було також

виявлено, що ця потреба зменшується з віком, тобто студенти молодших

курсів відчують потребу в більшому керівництві, ніж студенти старших

курсів.

Враховуючи зазначене, на перших курсах викладач повинен

забезпечити розвиток у студента здатності до постійного оновлення знань,

лідерських якостей (економічність, працьовитість, культурність) уміння

постійно вчитися та підвищити кваліфікацію нахилів і обдарувань, шляхом

самоосвіти.

Тому наставник академічної групи є одним із найважливіших об'єктів виховної роботи в сучасному навчальному закладі, який безпосередньо взаємодіє зі студентською молоддю та координує їх взаємодію виховання викладацького складу.

Наставник наділений формальними правами та повноваженнями, які дають йому змогу побудувати сферу лідерства, де максимально виражені та розвинуті відповідні якості студентів як керівників та організаторів сільськогосподарського виробництва – галузі майбутнього.

Роль наставників у формуванні лідерських якостей студентів зростає у випадку: збалансованості навантаження та досягнення розумного співвідношення між навчальною, науковою, науково-методичною, інноваційною і виховною роботою в бік збільшення частки останньої за рахунок зменшення навантаження в інших видах діяльності; використання стимулів матеріального і морального заохочення; якщо на посаду наставника призначати найбільш авторитетного, досвідченого науково-педагогічного працівника, який у професійному плані зорієнтований відповідно до профілю підготовки студентів ввіреної академічної групи; якщо підвищувати вмотивованість наставників до реалізації виховної роботи щодо формування у студентів лідерських якостей, а також підвищувати педагогічну майстерність, шляхом залучення наставників до участі у науково-методичних семінарах, на яких розглядаються теоретичні і практичні аспекти виховної роботи.

НУБІП України

НУБІП України

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

1. Заліщицький фаховий коледж ім. Є. Храпливого — сучасний навчальний заклад, в якому органічно поєднуються навчально-виховна робота, виробнича і наукова діяльність.

2. Професія не може бути повним описом людських якостей особистості, рівня її духовних потреб, її важливих цінностей. Спеціаліст має стати не лише фахівцем, а передусім носієм народної культури, представником української інтелігенції, накопичувачем, регенератором і трансформатором спектра культурного досвіду поколінь, у бік самозбереження, середовища, захищати, прогресувати та вдосконалювати. У результаті дослідження науково-методичної літератури проаналізовано функції, напрямки та етапи виховної роботи викладачів студентських груп.

До основних функцій виховної роботи наставника студентської групи відносять: організаторську, соціальну, виховну, діагностичну.

3. Виховна робота в Заліщицькому професійно-технічному коледжі ім. Є. Храпливого, враховуючи особливості психології людини та розмаїття її духовних запитів, має будуватися на необхідності дотримання духовних пріоритетів не лише основи людяності, а й основи людство є також основою творчості.

4. Ми провели експериментальне дослідження, розробили авторську анкету та опитали студентів спеціальності «Фінанси та банківська справа, страхування та фондовий ринок.», і виявилось, що не всі з них мають правильне оцінювання та оцінювання навчального процесу.

Підтверджено, що студенти хочуть вдосконалювати свої знання та отримувати нові знання, це не виключає того, що для цього необхідно самостійно працювати над даним питанням, хоча б шукати інформацію, фільтрувати ресурси, знайдені в Інтернеті та літературі.

5. У результаті вищесказаного автором магістерської роботи створено збірник матеріалів, придатний для включення до матеріалів, призначених для різних рівнів освітнього шляху – школярів, студентів бакалаврів, магістрантів тощо.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алыгина М. В. Управление качеством воспитательного процесса в вузе / М. В. Алыгина // Стандарты и качество. – 2003. – № 11. – С. 50–54.
2. Аніловська Г.Я. Університетська освіта : [навч. посіб.] / Аніловська Г.Я., Марушко Н.С., Томаневич Л.М. – Львів: Магнолія-2006, 2009. – 370 с.
3. Башкирцева Г. К. Виховання особистості (з досвіду роботи класного керівника) / Г. К. Башкирцева // Виховна робота в школі. – 2005. – № 6 (7). – С. 45–52.
4. Быков А. К. Взаимодействие школы и семьи в патриотическом воспитании учащихся / А. К. Быков, Г. Н. Мус // Воспитание школьников. – 2011. – № 4. – С. 13–18.
5. Васюк О., Виговська С., Зв'ягельський А. (2019) Дослідження патріотизму в студентській молоді. Молодь і ринок, (9 (176), 38–44.
6. Васюк, О. В. (2020) Роль куратора у формуванні виховного мікросередовища закладу вищої освіти. Матеріали конференції МЦНД. 61–62.
7. Васюк, О. В. (2017) Організаційна діяльність тьютора у закладах вищої освіти. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія, (277), 38–42.
8. Виговська, С.В. (2006) Професійне становлення студенток у вищих аграрних навчальних закладах (дис. кандидата. пед. наук). Національний аграрний університет. Київ, Україна.
9. Віткін Л. М. Місце України у світовій та європейській якості / Л. М. Віткін // Стандартизація, сертифікація, якість – 2002. – №3 (18). – С. 43–49.
10. Гаврилів Н. Наставництво як інструмент сучасної освіти. // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Humanities & social sciences 2009», 14–16 травня 2009 р. – Львів, С 201–202.
11. Газіна І.О. Формування першоснов національної самосвідомості у дітей старшого дошкільного віку заєбами української народної музики: дис.

кан. пед. наук: 13.00.08 / Ірина Олександрівна Газіна. – К., 2008. – 197 с.

12. Гафуров Б.Г., Цибукидис Д.И. Александр/Македонский. Путь к империи / Бободжан Гафуров, Димитриос Цибукидис. – М.: Вече, 2007. – 480 с.

13. Гонський В. Патріотизм як основа сучасного виховання та ідеології держави / В. Гонський // Рідна школа. – 2001. - №2. – С. 9 – 14.

14. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/110-zakon-ukrayiny-pro-osvitu>

15. Закон України «Про освіту» // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 21.

16. Коваль М. Електронне дистанційне і комбіноване навчання у Львівських вищих освітніх закладах / М. Коваль, Б. Шуневич // Педагогіка і психологія професійної освіти : наук.-метод. журн. – 2006. – № 1. – С. 199–203.

17. Ковальчук В. І. Тенденції розвитку освіти в епоху інформаційного суспільства / Василь Іванович Ковальчук // Стратегії інтенсифікації вищої гуманітарної освіти в Україні та країнах ЄС: монографія / О. В. Малихін, В. І. Ковальчук, Н. О. Арістова, Р. А. Попов, І. С. Гриценко / В. І. Ковальчук. – Київ: НУБіП України, 2017. с.7–134.

18. Корнев М. Н. Соціальна психологія: [підручник] / М. Н. Корнев, А. Б. Коваленко. – К.: АТ „Київська книжкова фабрика”, 1995. – 304 с.

19. Кручек, В.А. (2012) Формування культури педагогічної взаємодії. Київ: НАКККІМ.

20. Куліш Р. В. Інтерактивні підходи до організації педагогічної практики студентів у вищих навчальних закладах / Р. В. Куліш // Вісник Черкаського університету : зб. наук. пр. – Черкаси : ЧНУ, 2009. – Вип. 164 – С. 38–42

21. Лузан П.Г., Васюк О.В., Бернова О.М. (2007) Історія педагогіки та освіти в Україні. Київ : Національний аграрний університет.

22. Майборода В. К. Вища педагогічна освіта в Україні : історія, досвід, уроки (1917-1985 рр.) / за ред. В. І. Лугового. – К.: Либідь, 1992. – 196с.

23. Маценко Л.М. (2015) Педагогіка сімейного виховання. Київ: ЦП

«Компринт».

24. Маценко Л. М., Шиян К. А. Методика виховної роботи наставника студентської групи / Л. М. Маценко, К. А. Шиян // The process and dynamics of the scientific path: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the I International Scientific and Theoretical Conference (Vol. 2), February 26, 2021. Athens, Hellenic Republic, 2021. – С. 50-53.

25. Маценко Л. М. (2017) Методика виховної роботи вихователя у студентському гуртожитку. SW O R L D J o u r n a l. (13) 52-60.
<http://www.sworld.education/e-journal/swj13.pdf>

26. Маценко Л. М. (2019) Вплив вейлінгу на здоров'я молоді: що потрібно знати про шкоду електронних сигарет. Научний взгляд в будуще, (15) 93-97. <https://doi.org/10.30888/2415-7538.2019-15-02-046>

27. Маценко Л. М. (2019) Причини спаду згуртованості студентської групи та методика їх нейтралізування. Теорія і практика сучасної психології: реалії й перспективи: зб. матеріалів міжнародної наук.-практ. конф., Київ: «Міленіум». 141-142.

28. Маценко Л. М. (2020) Зміст і методика виховної роботи наставника студентської групи. Київ: ФОП Ямчинський О. В.

29. Маценко, Л. М. (2019) Теорія і методика виховання. Київ: ЦП «Компринт»

30. Мацко Л. А. Основи психології та педагогіки [Електронний ресурс] // Л. А. Мацко, М. Д. Прищак. – ВНТУ. – 2010 р. – Режим доступу: <http://posibnyky.vntu.edu.ua/psihologiya/r434.htm>

31. Мелани К. Юлий Цезарь./ Пер. с итал. – М. : Издательство «Ниола-Пресс», 2009. – 128 с.

32. Навчальна програма науково-методичного семінару «Методика виховної роботи наставника студентської групи» / Укладачі: П. Г. Лузан, В. І. Стахневич, С. В. Яшник, С. О. В'ялий. – К. : Вид. центр НАУ, 2004. – 23 с.

33. Назаренко Л. М. Сутність та особливості моделі родинно-шкільного виховного протектору / Л. М. Назаренко // Виховна робота в школі. – 2005.

– № 3 (4). – С. 2–13.

34. Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Лужинського. / Мартинюк Г. О. Пріоритетні напрями виховної роботи у вищому навчальному закладі в контексті болонського процесу. Том 13 № 3(49), 2011, ст 206-209.

35. Нова українська школа : poradnik dla vchitelja / Під заг. ред. Н. М. Бібік. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди» 2017. – 206 с.

36. Організація виховної роботи у вищих навчальних закладах: посібник з нормативно-правових документів/ за ред. Т.Д. Іщенко. – К. : Аграрна освіта. 2009. – 88 с.

37. Робоча навчальна програма науково-методичного семінару «Методика виховної роботи наставника студентської групи» для наставників студентських груп 1 курсу НУБіП України / В.П. Лисенко, Р.В. Сопівник, Л.М. Маценко, О.В. Наконечна. – К.: НАКККіМ, 2011. – 31 с.

38. Пономарьова Г. Практикум із методики організації виховної роботи в закладах вищої освіти : навч. посібник / Г. Пономарьова, І. Ретко, В. Одарченко ; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. – Харків, ТВО «ТО Ексклюзив», 2018. – 153 с.

39. Фіцула М.М. Педагогіка [Посібник] / М. Фіцула – К.:Видавничий центр «Академія» 2009р.-530 с.

40. Седих К. В. Система модернізації як психологічна технологія гармонізації взаємодії сім'ї та освітньої інституції / Кіра Валеріївна Седих // Психологія і особистість. – 2012. – № 1. – С. 147–159.

41. Студентське самоврядування як невід'ємна складова демократизації вищої школи. – К.: Знання, 2005. – 55 с.

42. Т. В. Шевчук, О. П. Сідельник. Практична підготовка студентів вищих навчальних закладів як невід'ємна детермінанта формування їхніх професійних компетенцій. Львівський навчально-науковий інститут ДВНЗ "Університет банківської справи", м. Львів, Україна. Науковий вісник НЛТУ України. Серія економічна, 2017, вип. 27, № 2 – 189-193 с.

43. Тарасова С. М. Формування у майбутніх менеджерів фінансово-економічного профілю готовності до управлінської діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / С. М. Тарасова. – Кіровоград, 2006. – 20 с.

44. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: Збірник наукових праць. – Вип. 16, книга 3. – Кам'янець-Подільський: Видавець ІПІ Зволейко Д.Г., 2012. – 384 с.

45. Тхоржевський Д. Виховання національної самосвідомості учнів – невідкладне завдання загальноосвітньої школи / Д.Тхоржевський // Шлях освіти. – 2003 рік. – №2. – С. 29.

46. Федоренко І. В. Особливості практичної підготовки студентів-дефектологів до використання новітніх інформаційних технологій у процесі корекційного навчання / І. В. Федоренко // Соціально-психологічні проблеми тифлопедагогіки: зб. наук. пр. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – Випуск 3 (11). – С. 126-128.

47. Фіцула М.М. Педагогіка [Посібник] / М. Фіцула – К.: Видавничий центр

48. Хоменко И. Семья как педагогическая система и партнер школы / Ирина Хоменко // Народное образование. – 2009. – № 8. – С. 123–127.

49. Шульга Л.В., к.е.н, доцент; Бражник Л.В., к.е.н, доцент; Вакуленко Ю.В., к.с.-г.н, доцент. Підвищення якості університетської освіти: професійна та практична підготовка фахівців. 2011. № 2. – 335-338 с.

50. Якименко О. О. Механізм забезпечення якості освіти: державно-громадський контроль / О. О. Якименко // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології. – 2012. – №1(6). – С. 216-220.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

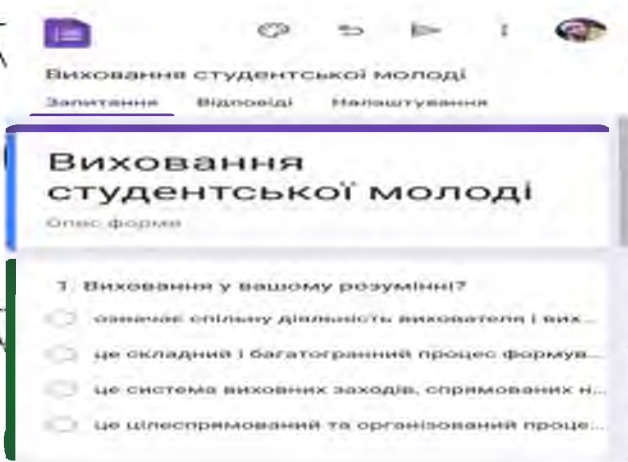
НУБІП ДОДАТКИ України

НУБІП України

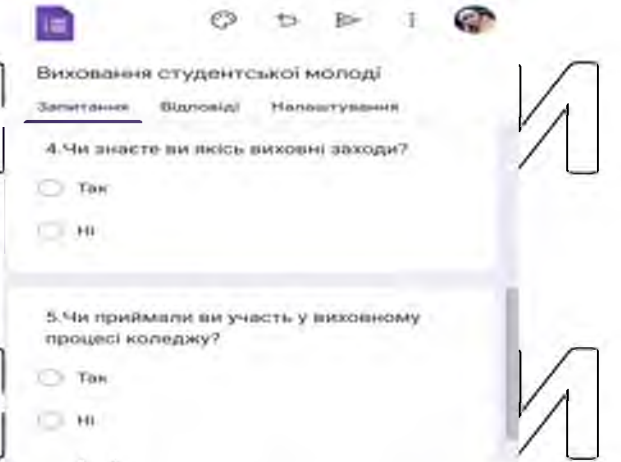
НУБІП України

НУБІП України

Н

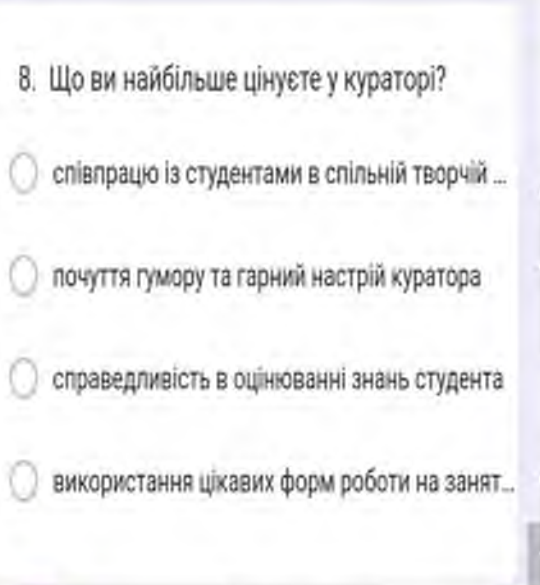
Н

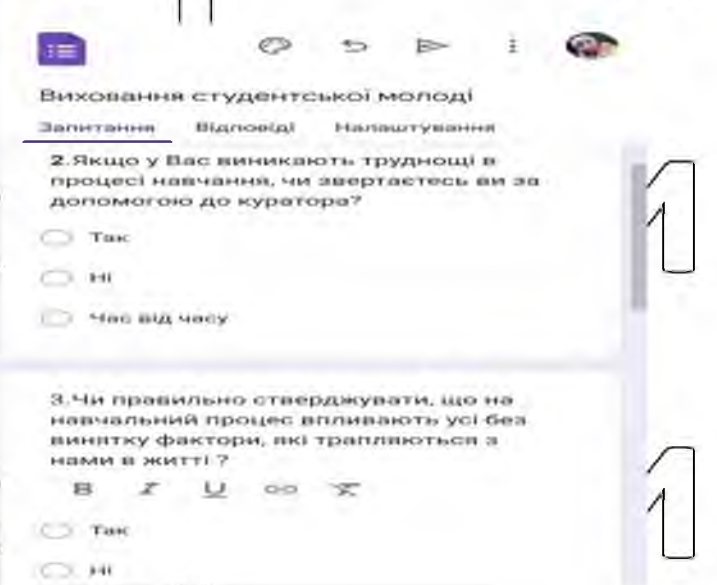
И

И

Н

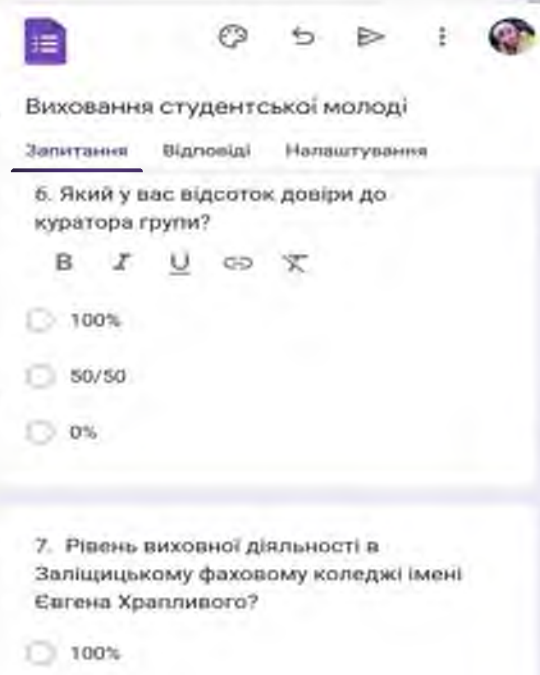
Н

1

1

Н

Н

Н

України

України

України

Дякуємо Вам за участь в анкетуванні!
Додаток А

МЕТОДИКА ВИХОВНОЇ РОБОТИ НАСТАВНИКА ЗІ СТУДЕНТСЬКОЮ МОЛОДДЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Маценко Леся Миколаївна, кандидат педагогічних наук,

доцент, доцент кафедри педагогіки Національного

університету біоресурсів та природокористування України,

Бричка І.В. студентка магістратури

Мельник А.О. студентка магістратури

Вступ.

Рік, що минає, приніс нам багато горя, смутку, переживань. Але ми, наставники, не маємо права опускати руки, адже на нас лежить відповідальність за студентів підопічних груп. Серед студентів

Національного університету біоресурсів і природокористування України (далі

НУБіП України) є сміливці, які з перших днів війни стали на захист

України. Є, на жаль, болючі втрати. Є студенти, які змушені були жити в окупації, втратили рідних людей та свої домівки. Є й такі, хто, рятуючись, поїхав до іншої країни. Тому підтримка наставника і

одногогрупників у даній ситуації є необхідною.

Основний текст.

Найважливішими напрямками виховної роботи з групою сьогодні стали такі: психологічна і емоційна підтримка, навчання правилам поведінки

в умовах воєнного стану, підтримка студентів пільгових категорій, у тому

числі внутрішньо переміщених осіб, залучення молоді до різних видів

волонтерства, патріотичне виховання, розвиток критичного мислення та

медіаграмотності. У цих надскладних умовах студенти найбільше

потребують розуміння і підтримки. Наставник повинен постійно тримати

зв'язок з групою, за потреби вміти надати психологічну допомогу.

Навчаючи правилам поведінки в умовах воєнного стану та

проводячи інструктажі, потрібно обговорити алгоритми дій під час повітряних

тривог за умови перебування в університеті, у гуртожитку, вдома, правила

поводження з вибухонебезпечними предметами, надання першої медичної допомоги.

Необхідно використати всі можливості для підтримки студентів пільгових категорій, надати допомогу при оформленні соціальних стипендій, переведенні на місця державного замовлення.

Варто додати, що студенти НУБіП України не тільки отримують допомогу, але і надають її іншим, займаючись різними видами волонтерства як в Україні, так і за кордоном.

В умовах війни наставники не припиняють виховувати громадянина і патріота України, в університеті проводяться круглі столи, конференції, перегляди патріотичних фільмів. Під час занять викладачі і студенти щодня приєднуються до загальнонаціональної хвилини мовчання за всіма загиблими у цій війні.

Потрібно продовжувати працювати над розвитком критичного мислення. В умовах війни ми бачимо страшні наслідки ворожої пропаганди, поширення фейків. Нажаль, часто ціллю пропаганди стає молоде покоління, яке легше піддається впливу.

Наставникам варто також використовувати у своїй роботі матеріали щодо ролі куратора у формуванні виховного мікросередовища [1], організаційної діяльності тьютора [2], гуртування колективу [9; 10] та подолання спадів у згуртованості групи [7], формування естетичної культури студентів [8], негативного впливу тютюнопаління та вейпінгу на здоров'я молоді [3; 4], методики виховної роботи вихователя у студентському гуртожитку [5], організації виховної роботи наставника [6] та інші.

Для наставників академічних груп важливим є питання змісту виховної діяльності. На нашу думку, наставник має володіти методиками національно-патріотичного, естетичного, превентивного, економічного, громадянського, патріотичного, гендерного та інших напрямів виховання. Реалізуючи означені напрями, наставникам потрібно особливу увагу

звертати на формування здорового способу життя студентів. Вкрай необхідно спілкуватися зі студентами на теми паління, вживання алкоголю та наркотиків, статевої поведінки.

На нашу думку, наставник потрібен гурті, особливо в умовах війни.

Діяльність наставника є важливою у перші роки існування групи. Нажаль сучасні студенти не прагнуть до об'єднання у колектив, більшість з них тримаються окремо від усіх, у спілкуванні з одногрупниками частіше використовують смартфон, рідше вступають у особисте спілкування.

Нікуди не поділись труднощі адаптації, з якими зустрічаються усі студенти

першого курсу. Наставник став для студента основною пов'язуючою ланкою із деканатом факультету, завідувачем випускової кафедри, підрозділами університету. Більшу частину важливої інформації студенти

отримують саме через наставника. Водночас у наукових дослідженнях з

теорії і методики виховної роботи підкреслюється, що орієнтація тільки на

освітню діяльність посприяла відходу значної частини науково-педагогічних працівників від виховної роботи, до масового її згорання у закладах вищої освіти, що є негативною тенденцією.

Разом із тим, у сучасних психолого-педагогічних дослідженнях

наголошується, що одним із важливих факторів впливу на формування особистості студента залишається мікросередовище. Саме у малих групах відбувається дієвий вплив на формування особистості, створюється

психологічний клімат, який впливає на комфорт чи дискомфорт у стосунках

між людьми, виховуються позитивні чи негативні риси характеру,

переконавання, погляди, ідеали, інтереси, цінності, норми поведінки. Таким виховним мікросередовищем для студента є академічна група.

Наставникам знадобляться знання і вміння щодо виховної роботи з

колективом студентів, а саме, методик вивчення особистості і колективу,

гуртування групи, створення сприятливого психологічного клімату,

організації студентського самоврядування.

Тому перед вищими постає завдання створення освітнього середовища, що має відповідати сучасним вимогам суспільства, що потребує творчих, компетентних, ініціативних фахівців-особистостей. У реалізації окресленого завдання важлива роль відводиться наставнику (тьютору), який має сприяти врахуванню якостей, здатностей, формуванню індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів освіти, адже його діяльність здебільшого спрямована на індивідуалізацію процесу навчання, стимулювання студента до самостійного оволодіння знаннями [2].

Куратор, який у закладі вищої освіти виконує обов'язки тьютора, повинен реалізовувати виховну, організаторську та комунікативну функції. Адже саме виховна діяльність закладу освіти дозволяє сформувати у студентів цінності суспільства, що відповідає викликам сучасності та є складником світогляду особистості [1].

Проблема виховання студентської молоді взагалі та педагогічної діяльності наставника зокрема потребує подальшого дослідження. На нашу думку, варто зосередити свою увагу на таких аспектах означеної проблеми: вирішення питання матеріального і морального стимулювання викладачів, які виконують обов'язки наставників студентських груп; теоретичне обґрунтування та практичне застосування системи виховної роботи, складовою якої є діяльність наставника, удосконалення виховної роботи наставника з урахуванням сучасного зарубіжного досвіду; експериментальна робота з удосконалення виховної роботи наставника зі студентською молоддю.

Висновки.

Останнім часом наша країна переживає доленосні події – Революція Гідності, подвиг Героїв Небесної Сотні, збройне протистояння на сході країни і повномасштабна війна з Росією. Українці воюють за волю, незалежність, за збереження народу України, який країна-терорист намагається знищити. На жаль іноді Росії вдається залучати українських підлітків, молодь на свою сторону, отримувати від них важливу інформацію. Такі випадки чітко

засвідчили життєву необхідність щодо активізації національно-патріотичного виховання дітей та молоді, що є питанням національної безпеки.

Отже, шановні наставники, працюємо на нашому освітянському фронті, підтримуємо молоде покоління і віримо у перемогу. Слава Україні!

Героям слава!

Література.

1.ВасюкО. В. Роль куратора у формуванні виховного мікросередовища закладу вищої освіти. Розвиток наукової думки постіндустріального суспільства: сучасний дискурс : матеріали міжнарод. дистанційної наук. Конференції (Миколаїв, 13 листопада 2020 р.) Т. 3. Миколаїв: МЦНД, 2020. С. 61–62.

2.ВасюкО.В. Організаційна діяльність тьютора у закладах вищої освіти. Наук. вісник Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України.2017. Вип. 277. С.38–42.

3.Маценко Л.М. Вплив вейпінгу на здоров'я молоді: що потрібно знати про шкоду електронних сигарет. Научный взгляд в будущее. Міжнародна наук.-практ. конф. «Будущее человечества в результатах сегодняшних научных исследований '2019» (11-12 ноября 2019 г.) Вып.15. Том 2. Одесса: КУПРИЕНКО СВ, 2019. С. 93-97.

4.Маценко Л.М., Костюк М.М., Бондаренко Н.А. Виховання несприйнятливості до тютюнокуріння. Проблеми освіти:Наук. зб. Київ : Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, 2007. Вип. 53. С. 111-115.

5.Маценко Л.М. Методика виховної роботи вихователя у студентському гуртожитку. SWORLD Journal. International periodic scientific journal. ONLINE. Issue N 13, June 2017, P. 52-60.

6.Маценко Л.М. Організація виховної роботи наставника студентської групи. Соціокомунікативний простір України: історія та сьогодення (до 150-річчя від дня народження Лесі Українки): зб. матеріалів

всеукраїнської наук.-практ. конф. (Київ, 25-26 лютого 2021р.). Київ : «Міленіум», 2021.

7.Маценко Л.М. Причини спаду згуртованості студентської групи та методика їх нейтралізування. Соціально-гуманітарний вісник:зб. наук. пр. Вип. 29-30. Харків : СГ НТМ «Новий курс», 2019. С. 35-39.

8.Маценко Л.М., Романюк І.Р. Формування естетичної культури студентської молоді в НУБіП України. Сборник научных трудов SWord : Материали международ. научно-практ. конф. «Современные проблемы и пути их решения в науке, транспорте, производстве и образовании '2014».

Выпуск 2. Том 10. Иваново: МАРКОВА АД, 2014. С. 68-74.

9.Маценко Л.М. Теорія і методика виховання : навч. посіб. Вид. 3-тє, доп., перероб. Київ : ЦП «Компринт», 2019. 319 с.

10.Маценко Л.М. Теорія і методика виховання : навч.-метод. посіб. Вид. 2-ге, доп., перероб. Київ : «ЦП «Компринт», 2014. 238с. Abstract.The

work examines the directions of the mentor's educational work with a student group in wartime conditions. Key words:education, students, mentor, war. Стаття надіслана: 23.01.2023. © Маценко Л.М., Бричка І.В., Мельник А.О.

НУБІП І УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ